

Bilag 2

Beretning om

Den handicappolitiske udvikling

2002 / 2003

Indholdsfortegnelse

Beskæftigelsesministeriet.....	7
5 handicapordninger.....	7
<i>Personlig assistance til handicappede i erhverv.....</i>	<i>7</i>
<i>Personlig assistance til efter- og videreuddannelse.....</i>	<i>8</i>
<i>Isbryderordningen.....</i>	<i>8</i>
<i>Hjælpe midler.....</i>	<i>8</i>
<i>Fortrinsadgang.....</i>	<i>8</i>
Handicapindsatser i AF.....	8
De Regionale arbejdsmarkedsråd.....	8
Projekter.....	9
Handicapår 2003.....	10
Ny lovgivning den 1. juli 2003.....	10
Bemærkninger til status over udviklingen.....	11
Finansministeriet.....	13
Rådgivning og vejledning om det rummelige arbejdsmarked.....	13
Projekt om sygefravær.....	13
Forsvarsministeriet.....	15
Forsvarskommandoen.....	15
Hjemmeværnskommandoen.....	16
Forsvarets Bygningstjeneste.....	16
Indenrigs- og Sundhedsministeriet.....	19
Personalepolitik.....	19
Statsamterne.....	19
Beredskabsplanlægning, forebyggelse og varsling.....	19
Undersøgelse af handicapforhold på sygehusklinikker.....	20
Tandplejeområdet.....	20
Service mål på apotekerområdet.....	21
Klassifikation af funktionsevne og funktionsnedsættelse.....	21
Integrationsministeriet.....	23
Personalepolitik.....	23
<i>Det rummelige arbejdsmarked.....</i>	<i>23</i>
Fysisk tilgængelighed.....	24
Informationsformidling.....	24
Justitsministeriet.....	25
Udpegning til domsmand eller nævning.....	25
Tolkebistand i civile retssager.....	25
Handicap og adoption.....	26
Fosterreduktion.....	27
Afsoning.....	28
Tidsbestemte foranstaltninger.....	28
Personalepolitik og det sociale kapitel.....	29

Fysisk tilgængelighed	31
Kirkeministeriet	33
Kulturministeriet.....	35
Ændringer i regelgrundlaget	35
<i>Lov om radio- og fjernsynsvirksomhed.....</i>	<i>35</i>
<i>Undervisningsministeriets lov om specialpædagogisk støtte.....</i>	<i>36</i>
Regionale kulturaftaler.....	36
Puljer	36
Kampagner	36
Resultatkontrakter	37
Danmarks Blindebibliotek	37
Idræt	38
Fysisk tilgængelighed	39
Priser	39
Miljøministeriet	41
Adgangsforhold til Miljøministeriets institutioner	41
Tilgængelighed til naturen	41
Miljøministeriet som arbejdsplads.....	41
Fødevarerministeriets struktur.....	43
Fødevarerministeriets fælles personalepolitik.....	43
Fysisk tilgængelighed	43
IT og informationsaspektet	43
Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling	45
Handlingsplanen 'Handicap ingen hindring'	45
Kompetencecenter.....	45
Investeringspulje	45
Forsyningspligttydelser.....	46
<i>Teksttefontjenesten</i>	<i>46</i>
<i>Handicappedes nummerservice</i>	<i>46</i>
Kompenserende IT og teleudstyr	46
Bedst på nettet.....	46
Gode råd om netsteder	47
eEurope	47
Bygningsområdet	47
Skatteministeriet	49
Direkte beskatning	49
Indirekte beskatning.....	49
Trafikministeriet	51
Dialog og samarbejde i det europæiske handicapår.....	51
Konference om "handicappede og transport\.....	51
Etablering af en handicapportal	51
De individuelle kørselsordninger	51
Metroen.....	51
Nye elevatorer på stationer	52
Togdrift	52
Nyt togmateriel	52

Stationsmodernisering.....	53
Øvrige tiltag	53
Vejområdet.....	53
Nye bybusser.....	54
Luftfartens handicapråd	54
Frit valg af botilbud	57
Socialministeriet	57
Forhøjet tilskud til høreapparater.....	57
Frit valg af hjemmehjælper og madordning.....	58
Pasning af nærtstående med handicap	58
Tolkebestand til døve og hørehæmmede	58
Forbedret ledsageordning.....	59
Boliger til mennesker med handicap.....	59
Udenrigsministeriet.....	61
Grundlaget for dansk udviklingspolitik på handicapområdet	61
Den multilaterale udviklingsindsats.....	61
<i>Verdensbanken</i>	63
<i>Den asiatiske Udviklingsbank</i>	63
<i>Den interamerikanske Udviklingsbank</i>	64
<i>Nordisk Ministerråd</i>	64
Samarbejdet med de danske handicaporganisationer.....	64
Undervisningsministeriet.....	67
Arbejdsgruppen om specialundervisning.....	67
<i>Arbejdsgruppens rapport</i>	67
<i>Effektundersøgelse af specialundervisning</i>	67
<i>Lovrevision</i>	67
Kvalitet i specialundervisningen.....	68
<i>KVIS-portalen</i>	68
<i>KVIS e-learning</i>	68
Klagenævn for vidtgående specialundervisning	68
<i>Undervisning på sociale anbringelsessteder</i>	69
Specialundervisning for voksne.....	69
Tilgængelighed	70
Specialpædagogisk støtte til frie kostskoler.....	70
Specialundervisning ved frie grundskoler.....	71
Specialpædagogisk støtte under erhvervsuddannelserne, m.v.	71
Specialpædagogisk støtte ved de videregående uddannelser	71
Økonomi- og erhvervsministeriet	73
Boliger til handicappede	73
Tilgængelighed til byggeri	74
<i>Tilgængelighed til det eksisterende byggeri</i>	74
<i>Standarden DS 3028</i>	74
<i>Støtte til tilgængelighed i almene boliger</i>	75
<i>Dansk Center for Tilgængelighed</i>	75
<i>Tilgængelighedsmærkningsordning</i>	75
<i>Øget tilgængelighed til sundhedsklinikker og apoteker</i>	75

Beskæftigelsesministeriet

”Flere i arbejde” er kernen i regeringens beskæftigelsespolitik og en forudsætning for fortsat udvikling af velfærdssamfundet. Beskæftigelsespolitikken skal blandt andet sikre, at der trods ændringer i befolkningssammensætningen er den fornødne arbejdskraft til rådighed. For borgerne er det velfærdsfremmende at have et arbejde frem for at stå uden for arbejdsmarkedet.

Det er en kendsgerning, at mange personer med handicap står uden for arbejdsmarkedet. De har måske måttet forlade deres arbejde på grund af en ulykke, eller de har aldrig har fået fodfæste på arbejdsmarkedet som følge af deres handicap.

Et handicap med deraf følgende nedsat arbejdsevne behøver dog ikke nødvendigvis at være ensbetydende med at stå uden for arbejdsmarkedet. Der er muligt at kompensere for mange handicap, så man kan anvende sine arbejdsevner og kvalifikationer på lige fod med andre.

5 handicapordninger

Beskæftigelsesministeriet administrerer fem ordninger for personer med handicap, der kan styrke deres muligheder for at få og fastholde et arbejde.

Tre af ordningerne kompenserer for det konkrete handicap:

- Personlig assistance - så de arbejdsfunktioner man ikke selv kan klare, bliver varetaget
- Personlig assistance - så man kan gennemføre en efteruddannelse
- Arbejdspladsindretning og hjælpemidler - så fysiske barrierer kan overkommes

To af ordningerne letter adgangen til arbejdsmarkedet:

- Fortrinsadgang til stillinger hos offentlige arbejdsgivere mv.
- Løntilskud i en periode - så man kan få erhvervs erfaring inden for det område, man har uddannet sig til

Ordningerne kan kombineres og kan benyttes af både ledige, lønmodtagere og selvstændige og i forbindelse med job på såvel ordinære som særlige vilkår.

Personlig assistance til handicappede i erhverv

I 2002 blev der brugt i alt godt 113 mio. kr. til personlig assistance til handicappede i erhverv. Den stigning i forbruget, man har kunnet konstatere over de seneste år, er således fortsat, idet forbruget til denne ordning i 2002 var 28% større end i 2001.

Personlig assistance blev benyttet af i alt 2.314 personer.

På landsplan var det hovedsageligt personer med et fysisk handicap (udover blinde og døve), som modtog personlig assistance, idet denne gruppe udgjorde 57% af samtlige modtagere. 25 % af modtagerne havde et hørehandicap. Synshandicappede og gruppen andet handicap udgjorde hver ca. 10 % af det samlede antal modtagere.

Samlet set var det hovedsageligt lønmodtagere, som modtog personlig assistance, idet 52% af modtagerne tilhørte denne kategori. Den næststørste gruppe modtagere fordelt efter stillingskategori var de selvstændige, som udgjorde 1/3 af samtlige modtagere. Den sidste

væsentlige gruppe modtagere var personer i et skåne-/fleksjob. Denne gruppe udgjorde 13%.

Personlig assistance til efter- og videreuddannelse

Ordningen blev i 2002 benyttet af i alt 36 personer. I alt blev der benyttet 1.458.437 kr. på ordningen, hvilket giver et gennemsnitsforbrug på 40.512 kr.

Isbryderordningen

I 2002 blev der ydet løntilskud til i alt 28 personer via isbryderordningen. Løntilskuddene beløb sig til i alt 792.769 kr. svarende til en gennemsnitsudgift på 28.313 kr.

Hjælpe midler

I alt 222 personer fik i 2002 tildelt hjælpemidler i forbindelse med deres erhverv via den forsøgspulje på 5 mio. kr., som fordeles til de enkelte regioner af Arbejdsmarkedsstyrelsen. Det reelle forbrug udgjorde 2.652.412 kr., hvilket er et fald på godt 800.000 kr. sammenlignet med 2001.

Fortrinsadgang

Der blev søgt om fortrinsadgang til stillinger i det offentlige i alt 124 gange i 2002. I 27 tilfælde førte en ansøgning til job.

Handicapindsatsen i AF

AF arbejder på at skabe de bedste betingelser for, at mennesker med handicap kan være erhvervsaktive. Indsatsen retter sig mod både arbejdsfastholdelse og integration på arbejdsmarkedet. Den spænder fra vejledningssamtaler og sagsbehandling over deltagelse i rundbordsamtaler og møder på virksomheder til oplysnings- og informationsvirksomhed og medvirken i projekter.

Henvendelserne til AF kommer fra borgere, arbejdsgivere, faglige organisationer, medarbejdere i kommuner og AF samt fra interesseorganisationer og pårørende.

Kompensationsordningerne for personer med handicap er et vigtigt redskab i arbejdet. Et redskab, de kan bringe i anvendelse, når et handicap hindrer, at en person kan varetage et job, som vedkommende er kvalificeret til, og det er muligt at gennemføre konkrete foranstaltninger, så handicappet ikke udgør en barriere.

De fem omtalte ordninger er i sig selv enkle. Anvendelsen af dem forudsætter dog faglig viden om handicapområdet og om arbejdspladsforhold, samt at alle involverede er i stand til at erkende behovet og er åbne over for at finde løsninger. Til varetagelse af opgaven er der således ansat en handicapkonsulent i alle 14 AF-regioner.

De regionale arbejdsmarkedsråds lovpligtige møde med repræsentanter for DSI og offentlige arbejdsgivere

De regionale arbejdsmarkedsråd er forpligtet til at afholde et årligt møde med repræsentanter for DSI (som pr. 1. juli 2003 også er medlem af de regionale arbejdsmarkedsråd) og offentlige arbejdsgivere for at drøfte den arbejdsmarkedspolitiske situation for personer med handicap. I flere regioner sender man invitationer ud til en bredere kreds, end det er foreskrevet. Det drejer sig eksempelvis om koordinationsudvalg,

arbejdsgiver- og lønmodtagerorganisationer og handicapkonsulentens daglige samarbejdspartnere.

Projekter

Det er af relevans at omtale en række projekter vedr. handicappede. Der er tale om en række landsdækkende og tværregionale projekter, som typisk drejer sig om at udvikle indsatsen for bestemte målgrupper, men de kan også sigte på alle, der har et handicap. Projekterne er finansieret af satspuljemidler, socialfondsmidler samt midler fra de regionale arbejdsmarkedsråd.

Et projekteksempel er arbejdet med at skrive og redigere en guide og et handicapeksikon.

”Ung (med handicap) i job” er et projekt, der gennemføres af DSI-Ungdom. Formålet med projektet er at skabe dialog med virksomheder om integration af unge mennesker med handicap på arbejdsmarkedet. Konkret tilbyder et team af unge jobinformatører at aflægge virksomhederne et besøg.

”Støtteperson til handicappede i erhverv” er et nystartet forsøgsprojekt, der retter sig mod nogle grupper, der i dag ikke er omfattet af kompensationslovgivningen. Projektet gennemføres i samarbejde mellem DSI og Århus og Frederiksborg regionerne. I projektet skal man undersøge mulighederne for, at personer med psykiske lidelser, hjerneskader og udviklingshæmning kan komme i arbejde, hvis de får hjælp af en støtteperson. Det er projektets sigte at udvide personkredsen i Lov om kompensation til handicappede i erhverv, så loven ikke alene rummer praktisk hjælp, men også giver mulighed for en støttepersonordning.

Et eksempel på et projekt i forhold til en bestemt målgruppe er ”Joblinien.dk”, et EU projekt under IBS-Erhverv (Institut for Blinde og Svagsynede) Projektet indeholder en videns- og cv-bank for blinde og svagseende og henvender sig såvel til brugere som til virksomheder.

Også Projekt Synspartnerskab i Danmark – Direct” henvender sig til denne målgruppe. Projektet er målrettet arbejdsløse synshandicappede, som ønsker at komme i arbejde eller starte uddannelse. Projektet gennemføres af 6 amter af et revacenter, en synsinstitution samt det centrale Institut for Blinde og Svagsynede og bygger på en erfaring om, at den revalideringsfaglige og den synsfaglige ekspertise skal arbejde sammen.

De regionale projekter drejer sig typisk om opkvalificerings- og jobsøgningsforløb for en gruppe deltagere fra en bestemt målgruppe, eksempelvis rettet mod job i IT-branchen. Det drejer sig bl.a. om projekt ”Kick IT” fra Nordjyllandsregionen. De kan også dreje sig om omskoling af personer, der har været ude for en arbejdsskade. Et eksempel herpå er ”Byggepiloterne”, et omskolingsforløb for fem bygningsarbejdere i Århus med arbejdsskader. Projektet gennemføres i samarbejde med BST. Resultaterne fra begge projekter er positive.

I København gennemføres et fastholdelsesprojekt ”Hurtig afklaring af arbejdspladsindretning og hjælpemidler til brug for fastholdelse”, hvis formål er at afprøve en samarbejdsmodel mellem en kommunal part (A-teamet - i løbet af projektperioden erstattet af Center for Job på Særlige Vilkår og nogle lokalcentres sygedagpengeafsnit), en statslig part (AF) og en privat virksomhed (BST-Danmark). Såvel kommune som AF kan rekvirere arbejdspladsvurderinger fra BST, som inden for 14 dage skal aflægge arbejdspladsen et besøg. Projektets intentioner om et hurtigt og effektivt samarbejde om arbejdspladsindretning og hjælpemidler er indfriet.

I Vejle amt er over 100 private og offentlige virksomheder, faglige organisationer og uddannelsesinstitutioner gået sammen i "Netværkslokomotivet". Netværkets formål er at udveksle erfaringer om motivation og identifikation af medarbejdere med læse-, stave- og regneproblemer. Projektet indeholder både kurser for de medarbejdere, der er ansat i netværkets medlemsvirksomheder og for de nøglepersoner, der skal finde og motivere medarbejderne til at tage et kursus. Fordelene ved at gå sammen i et netværk er, at man kan lægge ressourcer sammen og trække på andres erfaringer. F.eks. kan virksomhederne nøjes med at sende en eller to medarbejdere på kursus ad gangen, ligesom man løbende kan udvikle nye ideer fra medlemmerne. Der er ansat tre konsulenter i projektet.

Handicapår 2003

2003 var europæisk handicapår. Formålet med handicapåret var at styrke integration og ligebehandling af personer med handicap og forbedre dialogen mellem mennesker med handicap og befolkningen i øvrigt.

Primært planlagde AF oplysningskampagner og informationsmøder, herunder deltagelse i messer og aktiviteter i forbindelse med den buskaravane, der fra 2. – 18. juni kørte gennem Danmark med stop i byer med en amtsgård.

Samtidig med den officielle åbning af handicapår 2003 offentliggjorde regeringen sin "Handlingsplan for handicapområdet". I handlingsplanen indgår uddannelse og beskæftigelse som et af fem prioriterede indsatsområder.

I handlingsplanen indgår bl.a. en undersøgelse af, hvorfor så relativt få personer med handicap kommer i beskæftigelse. Undersøgelsen afsluttes i 2004 og vil danne grundlag for den videre indsats. Der vil ligeledes blive taget initiativ til at undersøge mulighederne for at forbedre beskæftigelsen for personer med psykiske handicap, herunder muligheden for at ligestille personer med psykiske handicap med andre former for handicap i relation til de eksisterende ordninger.

Ny lovgivning den 1. juli 2003

Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som trådte i kraft den 1. juli 2003, indeholder nogle centrale konsekvenser for anvendelsen af kompensationsordningerne.

Vigtigst er, at kompetencen til bevilling af støtte til arbejdsredskaber, undervisningsmateriale og arbejdspladsindretninger fordeles mellem AF og kommunerne afhængigt af hvilken myndighed, der har ansvaret for beskæftigelsesindsatsen. For personer, der er i ordinær beskæftigelse, betyder det, at AF har ansvaret for forsikrede, mens kommunerne har ansvaret for ikke forsikrede.

Løntilskudsordningen for nyuddannede, isbryderordningen, kommer desuden ind under de almindelige bestemmelser for jobtræning, hvad der betyder, at isbrydere fremover vil kunne få løntilskud i op til et år.

Endvidere er der oprettet et nyt Beskæftigelsesråd, hvor De Samvirkende Invalideorganisationer er repræsenteret, ligesom DSI er repræsenteret i de regionale arbejdsmarkedsråd.

Bemærkninger til Status over udviklingen i ligebehandlingen af handicappede og Det centrale Handicapråds, Årsberetning 2002

I årsberetningen fra Det centrale Handicapråds omtales EU-kommissionens diskriminationsdirektiv. I den forbindelse kan det bemærkes, at Beskæftigelsesministeriet har meddelt Kommissionen, at man vil gøre brug af direktivets mulighed for at udsætte implementeringsfristen, således at direktivets bestemmelser forventes implementeret senest den 2. december 2004.

I Status over udviklingen i ligebehandlingen af handicappede beskrives betingelserne for kompensation under udlandsophold. I relation hertil bemærkes, at for ansatte i fleksjob gælder det generelt, at man ikke kan udstationeres, idet reglerne for fleksjob er gældende i Danmark.

For så vidt angår de tidligere skånejobs skal førtidspensionisters adgang til arbejdsmarkedet forbedres. Der planlægges således en række initiativer vedrørende skånejob, hvortil der er afsat midler på finansloven for perioden 2003-2006.

Der bliver i indeværende år også fokuseret på mulighederne for at ligestille personer med psykisk handicap med personer med andre former for handicap.

Som en særlig målrettet jobsøgnings- og rekrutteringskanal for handicappede og førtidspensionister vil De samvirkende invalideorganisationer (DSI) og Beskæftigelsesministeriet i fællesskab i år udvikle nye beredskaber i tilknytning til Job- og CV-banken på www.jobnet.dk.

Øvrige initiativer på beskæftigelsesområdet er igangsættelse af projekter finansieret af satspuljemidler. I 2003 er der igangsat projekter for ca. 30 mill. kr. Herunder 4,7 mill. kr. til Ordbog over dansk tegnsprog, 8,2 mill. kr. til aktiviteter på institutionen Castberggård (døve), 15 mill. kr. til DSI (Job- og cv-bank og projekt støtteperson).

Personalepolitikken i Beskæftigelsesministeriet

Det fremgår af seneste beretning om den handicappolitiske udvikling, at både departementet, Arbejdsdirektoratet, Arbejdsmarkedsstyrelsen og Arbejdstilsynet havde eller var på vej til at få skriftlige personalepolitikker, der inddrog handicappolitik og/eller rummelighed og social ansvarlighed.

Beskæftigelsesministeriet er i dag organiseret som en enhedsorganisation. Dette har medført en række initiativer på personaleområdet, blandt andet fælles rekruttering af akademikere til generaliststillinger, ledelsesudvikling og strategisk kompetenceudvikling. Der arbejdes også med at udvikle en egentlig samlet fælles personalepolitik for Beskæftigelsesministeriet.

I forhold til at være en rummelig og ansvarlig arbejdsplads er det besluttet, at Beskæftigelsesministeriets centrale enheder ligesom Arbejdsskadestyrelsen skal ansøge om certificering i forhold til det sociale indeks.

Finansministeriet

Finansministeriet arbejder bredt for at fremme ligestilling og ligebehandling af medarbejdere på de statslige arbejdspladser. Det sker både gennem vejledning og krav til de statslige personalepolitikker og ved etablering af særlige tilskudsordninger o.l., der fremmer særlige personalepolitiske initiativer på den enkelte arbejdsplads.

I perioden 2002/2003 har Finansministeriets initiativer hovedsageligt været rettet mod at konsolidere allerede iværksatte tiltag, og der er ikke taget særskilte initiativer specifikt rettet mod handicapområdet.

Det gælder f.eks. indsatsen vedr. det rummelige arbejdsmarked på statens arbejdspladser. Regeringens økonomiudvalg vedtog i 2000 en målsætning om, at statens arbejdspladser inden udgangen af 2003 skal øge andelen af medarbejdere, som er ansat på særlige vilkår, til 3,5 pct. I 2. kvartal 2003 var 3,4 pct. af de statsligt ansatte, ansat inden for det rummelige arbejdsmarked.

Rådgivning og vejledning om det rummelige arbejdsmarked

Personalestyrelsen vejleder løbende statens institutioner om mulighederne for at integrere og fastholde medarbejdere med nedsat arbejdsevne og medarbejdere, der pga. længerevarende sygdomsforløb er i fare for at blive stødt ud af arbejdsmarkedet.

Personalestyrelsens indsats har i 2002/2003 bestået af:

- Rådgivning og vejledning af statens institutioner
- Redesign af Personalestyrelsens hjemmeside, med udbygning om det rummelige arbejdsmarked og sygefravær
- Lancering af en ny Personale- og ledelsespolitik med vægt på bl.a. mangfoldighed og socialt ansvar
- Arbejdsmarkedspolitisk redegørelse 2002 der bl.a. peger på sygefravær og det rummelige arbejdsmarked

Projekt om sygefravær

Personalestyrelsen udsendte i januar 2003 pjecen - Fokus på nærvær - til samarbejdsudvalgene i de statslige institutioner, og initiativet blev fulgt op med en konference og en række gå-hjem-møder rundt i landet.

Forsvarsministeriet

Forsvarsministeriet udgav forrige år Forsvarsministeriets Personalestrategi, der henvender sig til alle inden for ministerområdet. Målsætningen på det personalestrategiske område er at tiltrække, uddanne, udvikle og fastholde de personer, der er nødvendige, for at Forsvarsministeriet som koncern er en velfungerende arbejdsplads. En effektiv arbejdsplads, der kan løse pålagte opgaver i fred, krise og krig. Målene nås bl.a. ved at forebygge sygdom og nedslidning samt integrere personer, der ellers ville have svært ved at få eller fastholde en tilknytning til arbejdsmarkedet.

Det fremgår af Forsvarsministeriets Personalestrategi, at Forsvarsministeriet som koncern finder det samfundsmæssige og sociale ansvar helt centralt, når det drejer sig om at styrke indsatsen med etablering af job på særlige vilkår. Som konsekvens af dette er det afgørende, at de enkelte myndigheder udformer socialt ansvarlige personalepolitikker og vurderer, hvordan de skaber de bedste rammer for et rummeligt arbejdsmarked med plads til alle.

Forsvarsministeriets departement og underliggende myndigheder arbejder målrettet og aktivt på at øge antallet af ansættelser inden for det rummelige arbejdsmarked på forsvarets arbejdspladser og dette arbejde bærer langsomt, men sikkert frugt. Det kan i den forbindelse nævnes, at der i 2. kvartal 2001 under Forsvarsministeriets myndighedsområde var 145 personer beskæftiget under det rummelige arbejdsmarked, mens der i 2. kvartal 2003 var 287 personer, hvilket næsten er en fordobling af antallet af beskæftigede på særlige vilkår.

Forsvarskommandoen

Ca. 93 % af personellet under Forsvarsministeriets ressort hører under Forsvarskommandoens område, der har ca. 23.000 ansatte. Heraf er ca. 65 % ansat i militære stillinger, mens ca. 35 % er ansat i civile stillinger. Disse to personelgrupper har forskellige ansættelsesbetingelser og arbejdsvilkår.

Forsvarets opgaver er af en sådan karakter, at det er nødvendigt at stille fysiske antagelseskrav til militære uddannelser og stillinger. De fysiske krav skal bl.a. sikre, at den enkelte soldat i kraft af sin fysiske styrke sikres et minimum af sikkerhed i en krigs- og krisesituation, og der kan således ikke kompenseres for disse krav. De fysiske krav vil efter al sandsynlighed udelukke de fleste personer med funktionsnedsættelse fra ansættelse i militære uddannelser og stillinger.

Samtidig har forsvarets opgave den konsekvens, at tjenesten i de militære stillinger kan medføre, at personel påføres funktionsnedsættelse, fx i forbindelse med forsvarets deltagelse i internationale operationer m.m.

De civilt ansatte medarbejdere i forsvaret er i lighed med det militært ansatte personel omfattet af pligten til udsendelse i international tjeneste. Det medfører, at det også i de civile stillinger kan være vanskeligt at ansætte personer med fysiske handicaps.

Generelt foretrækker forsvaret, at en person med skader, nedsat arbejdsevne eller handicap ansættes på almindelige vilkår, såfremt den pågældende fuldt ud kan udfylde den ansøgte stilling. Kan den pågældende ikke fuldt ud udfylde den ansøgte stilling, vurderes om ansættelse kan ske inden for de muligheder, som findes i det sociale kapitel.

For så vidt angår ansættelse under socialt kapitel, prioriterer forsvaret det personel højest, der i forvejen er ansat i forsvaret, og som følge af tjenesten pådrager sig skader eller rammes af nedsat arbejdsevne. Forsvaret føler et særligt ansvar for denne personelgruppe, idet den netop som følge af tjenesten udsættes for farer, der kan føre til forskellige former for funktionsnedsættelse.

Siden 2000 har Forsvarskommandoen haft særlig fokus på det rummelige arbejdsmarked, herunder også ansættelse inden for de muligheder, der ligger i det sociale kapitel. Det har vist sig, at en kontinuerlig formidling af information er en af de helt afgørende forudsætninger for, at der kan ske en styrkelse af området. Når denne information har vist sig at være så vigtig, skyldes det, at et af kravene til informationen er, at den skal formidle redskaber til, hvordan man målrettet og aktivt kan arbejde med temaer som arbejdsmiljø, sygefravær og ansættelser under det sociale kapitel.

En ekstraordinær informationsindsats på området blev indledt med en konference i oktober 2001. Siden er informationsindsatsen og oplysningsarbejdet fortsat i Forsvarskommandoens erfakredse i personalejura mv. Her stilles løbende nyt materiale til rådighed for forsvarets myndigheder med henblik på, at disse kan fortsætte og kvalificere arbejdet for at ansætte flere personer under det sociale kapitel.

Med formålet at styrke arbejdet yderligere har Forsvarskommandoen desuden besluttet at øge samarbejdet med Forsvarets Bedriftssundhedscentre. Den koordinerede indsats mellem Forsvarskommandoen og Forsvarets Bedriftssundhedscentre har til formål at øge ansættelsen af personer med funktionsnedsættelse. Denne indsats retter sig både mod allerede ansatte medarbejdere og nyansættelser.

Hjemmeværnskommandoen

Hjemmeværnskommandoen har i det forløbne år haft skærpet fokus på det rummelige arbejdsmarked, specielt med henblik på at fastholde medarbejdere, der af fysiske, psykiske eller sociale årsager har fået konstateret varigt nedsat arbejdsevne.

Det er Hjemmeværnskommandoens hensigt fortsat at sætte fokus på "de usynlige handicap" blandt de ansatte, fx ordblindhed. Baggrunden for at udvælge netop ordblindhed som indsatsområde er de skærpede krav til en mere selvstændig opgavevaretagelse, herunder brugen af PC'ere.

Forsvarets Bygningstjeneste

Forsvarets Bygningstjeneste søger at rekruttere og fastholde medarbejdere med de kvalifikationer, der er nødvendige, for at bygningstjenesten kan løse sine opgaver mest økonomisk og effektivt samt i overensstemmelse med kundernes ønsker. Bygningstjenesten har i sin personale- og lønpolitik formuleret et mål om at behandle alle medarbejdere lige uanset køn, etnisk tilhørsforhold, handicaps mv., dog under hensyntagen til, at visse funktioner som projekt- og byggeledelse, tilsyn mv. forudsætter, at medarbejdere kan færdes på byggepladser, herunder på stilladser og i dele af bygninger, som er vanskeligt tilgængelige mv.

Forsvarets Bygningstjeneste er som en af statens særlige byggeadministrationer særlig opmærksom på overholdelse af de handicapbestemmelser, der er indeholdt i det gældende

bygningsreglement, herunder reglerne om adgangsforhold og indretning samt supplerende vejledninger. Bygningstjenesten søger fortsat at indhente erfaringer på området, bl.a. gennem deltagelse i høringer om nye bestemmelser og retningslinjer på området.

Forsvarets Bygningstjeneste søger normalt ikke om dispensation for tilgængelighedskravet, uanset om der er offentlig adgang til bygningen eller ej. Det skal understreges, at brugerne i forbindelse med nybyggeri og ændringer af eksisterende bygninger har fået en større forståelse for nødvendigheden af, at der skal gennemføres de nødvendige tilgængelighedsmæssige forbedringer for bl.a. handicappede i overensstemmelse med lovgivningen.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet

Personalepolitik

Det fremgår af mål og strategierne for Indenrigs- og Sundhedsministeriets departement, at personalepolitikken både afspejler hensynet til arbejdets løsning og den enkelte medarbejders arbejdsforhold, trivsel og udviklingsmuligheder. Disse hensyn, der også indgår i departementets overordnede personalepolitik, i flere af delpolitikkerne og drøftes under personaleudviklingssamtalerne, indebærer bl.a., at departementet er åben overfor at påtage sig et socialt ansvar, herunder på handicapområdet.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet er opmærksom på bestemmelserne og mulighederne i Finansministeriets cirkulære nr. 33/97 om job på særlige vilkår (socialt kapitel), herunder om fleks- og skånejobs, m.v., og såvel i departementet som i de tilhørende store styrelser anvendes mulighederne for ansættelse i flex- og skånejobs.

Departementet overvejer at udarbejde en delpolitik, under den overordnede personalepolitik, om job på særlige vilkår og man påregner også at være opmærksom på det sociale ansvar i forbindelse med udarbejdelse af den planlagte overordnede personalepolitiske ramme for hele ministerområdet.

Statsamtene

I tretten statsamtter er adgangsforholdene indrettet således, at bevægelseshæmmede har direkte adgang til bygningerne. Der er således sket en forbedring af den fysiske tilgængelighed til landets statsamtter, idet kun ti statsamtter i 2000 og kun syv statsamtter i 1999 gav handicappede direkte adgang til statsamtets bygninger. Endvidere oplyser flertallet af statsamtter, at der er handicap toiletter og parkering til invalidebiler.

Alle statsamtter har oplyst, at man giver mulighed for at afholde møde på borgernes bopæl. I 2000 var det fem statsamtter. Alle statsamtter har oplyst, at man giver mulighed for at holde møde på plejehjem og sygehuse, hvis der er behov herfor bl.a. på grund af handicap. I 2000 var der fem statsamtter og i 1999 var der kun tre statsamtter, der gav møde på borgerens bopæl.

Beredskabsplanlægning, forebyggelse og varsling

Kommuner og amter har i medfør af beredskabsloven en forpligtelse til at sørge for, at der udarbejdes beredskabsplaner.

Den 2. marts 2001 rettede Beredskabsstyrelsen henvendelse til samtlige danske kommuner og amtsråd med en opfordring til, at beredskabsplanerne blev gennemgået med henblik på at sikre, at der tages tilstrækkeligt hensyn til handicappede.

I juni 2001 udsendte Beredskabsstyrelsen en ny vejledning om planlægning af kommunernes og amternes beredskab. I afsnittet "Væsentlige funktionsområder" omtales planlægning på det sociale område. Det forventes, at Socialministeriet, der er ressortansvarlig, vil udsende en mere detaljeret vejledning for området.

I medfør af beredskabsloven er der desuden udarbejdet bestemmelser for anvendelsen af bygninger, hvor mange mennesker samles, herunder institutioner for handicappede.

Formålet med reglerne er at forebygge skader i forbindelse med brande, og som en del af regelsættet indgår bestemmelser om varsling af handicappede personer på institutioner.

Angående varsling generelt fungerer det nuværende landsdækkende sirenevarslingssystem ved, at der udsendes lydsignaler i tilfælde af store brande, ulykker eller katastrofer. Døve har således ikke mulighed for selvstændigt at erkende, at der bliver varslet.

Da varslingssystemet blev planlagt i sidste halvdel af 1980'erne, blev spørgsmålet om varsling af døve og hørehæmmede overvejet. På daværende tidspunkt fandtes imidlertid ikke tekniske systemer, der var tilstrækkeligt effektive og brugbare. Også efter opstillingen

af sirenevarslingssystemet er den tekniske udvikling på området såvel nationalt som internationalt blevet fulgt tæt, men der er fortsat ikke fundet tilstrækkeligt pålidelige, tekniske løsninger. Problemstillingen har gennem en årrække givet anledning til møder mellem døveorganisationer og Beredskabsstyrelsen.

I den politiske aftale om redningsberedskabet efter 2002, som blev indgået den 21. juni 2002 med tilslutning fra samtlige partier i Folketinget, er det tilkendegivet, at partierne anser det for vigtigt, at der i aftaleperioden arbejdes på at forbedre varslingen af døve, der i en katastrofesituation ikke kan varsles via sirener. Det fremgår videre af aftalen, at arbejdet skal ske i dialog mellem de relevante myndigheder og organisationer. Der lægges hermed op til, at der skal arbejdes målrettet på at løse problemet om varsling af døve og hørehæmmede.

Beredskabsstyrelsen har i 2002 og 2003 afholdt en række møder med repræsentanter for Landsforeningen Bedre Hørelse og Danske Døves Landsforbund. Begge organisationer finder, at brug af de såkaldte SMS'er (tekstbeskeder på mobiltelefoner) er den mest hensigtsmæssige og effektive metode til at varsle døve og hørehæmmede.

Beredskabsstyrelsen har en række tekniske betænkeligheder ved brug af SMS'er, idet mobiltelefoni normalt ikke er velegnet til beredskabsbrug. Men styrelsen finder ligeledes, at de tekniske ulemper overskygges af mobiltelefonens fleksibilitet og udbredelse.

Beredskabsstyrelsen har derfor i samarbejde med de nævnte organisationer iværksat et pilotprojekt for at undersøge varsling med SMS'ers effektivitet og virkning. Såfremt pilotprojektet viser, at SMS'er med fordel kan anvendes til varsling af døve og hørehæmmede, vil Beredskabsstyrelsen i samarbejde med organisationerne undersøge de tekniske og økonomiske muligheder for en landsdækkende løsning, hvor varslingsmeddelelser kan tilbydes døve og hørehæmmede via SMS'er.

Familier der venter eller har børn med handicap

Regeringen fremlagde i januar 2004 en redegørelse for Folketinget om de eksisterende hjælpemuligheder for familier, der venter eller har børn med handicap.

Undersøgelse af handicapforhold på sygesikringsklinikker

På sygesikringsområdet har Sygesikringens Forhandlingsudvalg på et møde den 8. maj 2003 besluttet at iværksætte en undersøgelse af handicapforhold på sygesikringsklinikkerne. Undersøgelsen vil blive gennemført i løbet af efteråret 2003, og det forventes, at undersøgelsens resultat vil foreligge i begyndelsen af 2004.

Den seneste undersøgelse af den type er fra 1994, og i den mellemliggende periode er der sket ændringer, således at alle overenskomster, som Sygesikringens Forhandlingsudvalg indgår med de forskellige organisationer af sundhedspersoner (læger, speciallæger, tandlæger, psykologer, kiropraktorer, fodterapeuter, og fysioterapeuter) i dag indeholder en bestemmelse, som med forskellig ordlyd opfordrer til, at der ved nyetablering, flytning og nyindretning af praksis under hensyntagen til de økonomiske forhold i forbindelse hermed så vidt muligt bør sikres hensigtsmæssige forhold for bevægelseshæmmede, både for så vidt angår adgangsforholdene og indretningen i øvrigt.

Tandplejeområdet

Med ændring af lov om tandpleje er der fra den 1. januar 2002 fulgt op på de anbefalinger vedrørende tandplejetilbud til patienter med særlige odontologiske behandlingsbehov, som Sundhedsstyrelsen fremlagde i 2000. Det er således gennem etablering af den såkaldte amtstandpleje givet et særligt, målrettet tandplejetilbud til personer med sindslidelse og udviklingshæmning.

Service mål på apotekerområdet

Ved en ændring af lov om apoteksvirksomhed, lov nr. 374 af 6. juni 2002, blev den enkelte apoteker pålagt pligt til at fastsætte service mål for apotekets distributionsopgaver og faglige rådgivning.

Pligten omfatter fastsættelse af service mål for apotekets betjening af handicappede. Service målene skal omfatte såvel den fysiske tilgængelighed som andre servicetiltag, herunder f.eks. kommunikationstiltag i form af teleslynge o. lign. Apoteket skal kunne dokumentere, i hvilket omfang apoteket lever op til de fastlagte service mål, og fastsættelse samt efterlevelse af service mål indgår i Lægemiddelstyrelsens tilsyn med apoteker. De nærmere regler er fastsat i Lægemiddelstyrelsens bekendtgørelse nr. 1235 af 17. december 2002.

Med disse nye regler sikres det, at den enkelte apoteker pålægges at tage positivt stilling til det serviceniveau, apoteket kan tilbyde handicappede kunder, og sætte det i forhold til det niveau, der bør tilbydes. Apotekeren vil i den forbindelse kunne forholde sig til behovet for forbedringer. Kravet om udarbejdelse af service mål vil endvidere sikre Lægemiddelstyrelsen et overblik over apotekernes serviceniveau over for handicappede.

Klassifikation af funktionsevne og funktionsnedsættelse

Sundhedsstyrelsen har oversat WHO's klassifikation af funktionsevne og funktionsnedsættelse ("International Classification of Functioning, Disability and Health"), som er en gennemgribende revision af "Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps" fra 1980. Den danske udgave, som er en tro oversættelse, er formelt godkendt af WHO og udkom som bog i november 2003. Yderligere information kan fås på Sundhedsstyrelsens hjemmeside <http://www.sst.dk>.

En arbejdsgruppe under det Nordiske KlassifikationsCenter i Uppsala er ved at udarbejde et fællesnordisk oplæg til en generel brugervejledning, baseret på en tilsvarende australsk vejledning. Det er herudover ikke afgjort, hvordan det videre arbejde med klassifikationens implementering og afprøvning skal organiseres og gennemføres.

Klassifikationen forventes at blive et nyttigt værktøj i den strukturerede beskrivelse af funktionsevne og -nedsættelse til anvendelse i rehabiliteringen, ældreomsorgen, og i alle sammenhænge, der beskæftiger sig med beskrivelse og kommunikation af oplysninger om funktionsevne. Eksempler på oplagte anvendelsesområder er den elektroniske patientjournal (EPJ), kommunikationen mellem behandlingsinstitutioner i sundheds- og socialvæsenet og anvendelser, hvor patienttyngde og behandlingsresultater indgår i beskrivelser af aktiviteter, behov, kvalitet og ressourcetræk."

Jeg vil til slut også knytte et par kommentarer til Statusberetningen 2002 fra Center for Ligebehandling af Handicappede, som under overskriften "Udviklingshæmmede med psykiske lidelser", s. 47, spalte 1 udtaler:

"Helt overordnet er årsagen til, at problemet (udækket behov for relevant og tilstrækkelig behandling og håndtering af sindslidendes særlige problemer) ikke for længst er løst, en manglende politisk vilje. Dårlig planlægning i udbuddet af uddannelsesstillinger som speciallæge i psykiatri og børne- og ungdomspsykiatri og en generel mangel på arbejdskraft betyder, at vi i dag og de kommende år vil mangle psykiatere....."

Helt så enkelt er det nu ikke. Sundhedsstyrelsen har siden den første psykiatraftale 1997-1999, hvor børne- og ungdomspsykiatrien var særskilt prioriteret foretaget en betydelig udvidelse af antallet af klassificerede uddannelsesstillinger i overensstemmelse hermed. På samme side, spalte 2, fortsætter centeret: "Personalet på bostederne har ikke viden om, hvordan de skal håndtere udviklingshæmmede, som er psykisk syge, og den viden, der er på området bliver ikke omsat i praksis."

Videnscenter for Psykiatri og Udviklingshæmning i Århus – som rapporten selv omtaler – har eksisteret i nogle år og udgiver et kvartalsblad rettet mod de institutioner, som har udviklingshæmmede boende.

Centret udbyder også kurser – ikke kun i Århus Amt – men i hele landet målrettet personale, der arbejder med udviklingshæmmede. At personalet ingen viden har, må tages med et vist forbehold. Der er dog samtidig ingen tvivl om, at det stadig kan blive bedre.

Integrationsministeriet

Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration (Integrationsministeriet) omfatter departementet og Udlændingestyrelsen.

Ministeriets handicappolitiske indsatsområder fordeler sig helt overvejende på områderne: Personalepolitik, herunder initiativer i relation til det rummelige arbejdsmarked, fysisk tilgængelighed og informationsformidling.

Nedenfor vil de handicappolitiske indsatsområder på Integrationsministeriets område blive gennemgået.

Personalepolitik

Det følger af departementets personalepolitik, der blev udarbejdet i løbet af 2002, at departementet skal være en arbejdsplads, der er åben over for og er indrettet således, at den kan rumme alle medarbejdere uafhængig af bl.a. køn, alder, etnisk baggrund, handicap og religion.

Ifølge personalepolitikken handler en social ansvarlighed bl.a. om at fastholde medarbejdere med nedsat arbejdsevne. Departementet bestræber sig således på at fastholde medarbejdere, der udsættes for sygdom, kriser m.v., og der gøres en særlig indsats for de medarbejdere, der ikke længere kan varetage opgaver på ordinære vilkår.

Til medarbejdere, der ikke længere kan fungere i en given arbejdsfunktion, ydes individuel bistand, f.eks. med tilbud om nedsat arbejdstid, andre arbejdsopgaver, ændret arbejdstilrettelæggelse, anvendelsen af tekniske hjælpemidler m.v. Ligeledes anvendes ordningerne i det sociale kapitel i staten til at søge at fastholde departementets medarbejdere.

Endvidere følger det af departementets personalepolitik, at departementet arbejder for at integrere bl.a. handicappede på arbejdspladsen, samt skabe plads for personer, som ikke har fast tilknytning til arbejdsmarkedet.

I den forbindelse kan det nævnes, at departementet følger reglerne om fortrinsret for handicappede ved nyansættelser.

Tilsvarende indeholder Udlændingestyrelsens personalepolitik et afsnit om jobs på særlige vilkår.

Det rummelige arbejdsmarked

Det er Integrationsministeriets mål at leve op til regeringens målsætninger om at andelen af beskæftigede på særlige vilkår skal udgøre 3,5 pct. inden udgangen af 2003.

Ifølge Personalestyrelsens opgørelse over anvendelsen af det sociale kapitel m.v. i staten var 60 personer på Integrationsministeriets område beskæftiget på særlige vilkår ved udgangen af 2002, hvilket svarede til 3,2 pct. af samtlige ansatte på ministerområdet. Ved den seneste opgørelse fra Personalestyrelsen for 2. kvartal 2003 er antallet af personer beskæftiget på særlige vilkår faldet til 50 svarende til 2,9 pct. af samtlige ansatte på ministerområdet.

Faldet i antallet af ansatte på særlige vilkår i 2003 hænger sammen med, at Dansk Røde Kors, Asylafdelingen, indgår i Personalestyrelsens opgørelse på Integrationsministeriets område. Det seneste års kraftige fald i antallet af asylsøgere har bevirket, at Dansk Røde Kors, Asylafdeling har lukket en lang række asylcentre og i den forbindelse har reduceret antallet af medarbejdere, herunder også medarbejdere på særlige vilkår.

I såvel departementet som Udlændingestyrelsen er antallet af medarbejdere på særlige vilkår øget i løbet af 2003, og begge institutioner forventer at opfylde måltallet på 3,5 pct. inden udgangen af 2003.

Fysisk tilgængelighed

Integrationsministeriets departement og Udlændingestyrelsen er fysisk spredt over flere adresser og har derfor til huse i bygninger med meget forskellige adgangsforhold.

Departementets hovedadresse på Holbergsgade hører til den ældre boligmasse, men bygningen er renoveret således, at den lever op til moderne standarder også for så vidt angår fysisk tilgængelighed for handicappede. Tilsvarende gælder for departementets øvrige lokaliteter i Store Kongensgade og i Slotholmsgade.

Udlændingestyrelsen har iværksat en proces, hvor styrelsens lokaler i Ryesgade og på Blegdamsvej gennemgås med henblik på udarbejdelse af en plan for ejendommens vedligeholdelse. I denne plan vil bl.a. den fysiske tilgængelighed indgå. Generelt kan det siges, at der er tale om gamle bygninger med mange trapper og niveauforskelle, hvorfor bygningerne som udgangspunkt ikke er handicapvenlige.

Udlændingestyrelsens Publikumsekspedition er beliggende i Ryesgade, hvor styrelsen brugere kan henvende sig for personlig betjening. Publikumsekspeditionen er indrettet således, at kørestolsbrugere har en særlig indgang. Det er muligt at parkere tæt ved indgangen, og der er elevator til 1. sal, hvor en del af de sagsbehandlere, der tager sig af personlige henvendelser, er placeret.

Der arbejdes i øjeblikket på at gøre den indvendige indretning af Publikumsekspeditionen mere handicapvenlig.

For så vidt angår Udlændingestyrelsens lokaliteter i Sandholm i Allerød er disse handicapvenligt indrettet.

Informationsformidling

I departementet og Udlændingestyrelsen er der etableret IT-hjemmesider, hvor der kan indhentes information om ministerområdets arbejde. Hjemmesiderne er opbygget således, at de tilgodeser handicappedes specielle behov, herunder navnlig de synshandicappedes. IT- og Telestyrelsens standarder for opbygning af hjemmesider er så vidt muligt fulgt ved etablering af hjemmesiderne samt ved offentliggørelse af publikationer på hjemmesiderne. Hjemmesiderne indeholder en speciel side for brugere med talesyntese.

Projekt ”bedst på nettet”, der gennemfører kvalitetstjek af offentlige hjemmesider, har i 2002 vurderet såvel departementets som Udlændingestyrelsens hjemmesider. Begge hjemmesider opnåede ved vurderingen 5 stjerner ud af 5 mulige. Navnlig vurderingerne af hjemmesidernes tilgængelighed og navigation var positive med 23 point ud af 23 mulige vedrørende tilgængelighed og 14 ud af 14 mulige point for så vidt angår navigation.

Justitsministeriet

Udpegning til domsmand eller nævning

Hvervet som domsmand eller nævning er et borgerligt ombud, hvilket indebærer, at alle med de i retsplejeloven fastsatte undtagelser principielt har pligt til at påtage sig hvervet. Såfremt dette for handicappedes vedkommende måtte give anledning til udgifter til kompenserende foranstaltninger, må en lovhjemmel til dækning heraf i givet fald etableres.

Tolkebistand i civile retssager

Reglerne om tolkning for døve og hørehæmmede fremgår af retsplejelovens § 149, stk. 5, Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 124 af 26. juni 1990 om forhandling med og afhøring af døve, hørehæmmede, døvblevne og stumme og Justitsministeriets cirkulære nr. 104 af 7. juli 1989 om afholdelse af udgifter til tolkning.

Forhandling med og afhøring af døve og svært hørehæmmede skal efter retsplejeloven § 149, stk. 5, så vidt muligt foregå ved hjælp af en uddannet tolk. Der skal således som udgangspunkt anvendes tolk, idet man med formuleringen ”så vidt muligt” alene har ønsket at tage højde for, at der – som ved afhøring af udlændinge, der ikke kan tale og forstå dansk, jf. retsplejelovens § 149, stk. 1 – i sjældne tilfælde kan opstå situationer, hvor det er nødvendigt at gennemføre en afhøring, selvom det ikke har været muligt at fremskaffe en tolk, f.eks. ved afholdelse af grundlovsforhør. Det samme gælder for øvrige hørehæmmede, døvblevne eller stumme, hvis den pågældende fremsætter begæring om tolkebistand, idet forhandling med og afhøring af stumme dog tillige kan foregå med skriftlige spørgsmål og svar. Herudover er der efter bestemmelsen mulighed for at lade sig bistå af en døvekonsulent, tunghørekonsulent eller lignende under retsmøder. Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 124 af 26. juni 1990 indeholder endvidere en nærmere vejledning om forhandling med og afhøring af døve, hørehæmmede, døvblevne og stumme, der blandt andet omfatter en liste over de tolkeinstitutioner mv., hvortil anmodninger om tolkebistand kan rettes.

Det fremgår af Justitsministeriets cirkulære nr. 104 af 7. juli 1989, at udgifterne til tolkning i civile sager afholdes af parterne i overensstemmelse med retsplejelovens almindelige regler om sagsomkostninger. Efter retsplejelovens § 312, stk. 1, pålægges den tabende part som altovervejende hovedregel at afholde modpartens sagsomkostninger, herunder eventuelle udgifter til tolkning. Er der derimod tale om straffesager eller civile sager om afgiftssanktionerede overtrædelser af særlovgivningen, afholdes udgifterne endeligt af statskassen.

De almindelige regler om sagsomkostninger i civile sager er udtryk for det generelle princip, at parterne – i modsætning til, hvad der gælder i straffesager – selv råder over sagen, og derfor selv skal afholde de udgifter, der er forbundet hermed. Udgifter til tolkning i forbindelse med udlændinges eller handicappedes deltagelse i en civil sag er i den henseende ligestillet med andre udgifter.

Det bemærkes, at personer, der opfylder de økonomiske betingelser, dvs. har en årsindkomst på op til 224.000 kr. for enlige og 284.000 kr. for ægtefæller og samlevende med tillæg på 39.000 kr. pr. hjemmeboende barn under 18 år, kan få fri proces, hvorved staten afholder de udgifter, der er forbundet med en retssag, herunder udgifter til tolkning.

Handicap og adoption

I forbindelse med ændringen af adoptionsloven i 1999 blev der bl.a. sat fokus på de krav, der stilles til adoptionsansøgerees helbredsmæssige forhold.

I Folketingets Retsudvalgs betænkning af 20. maj 1999 over lovforslaget anførtes således bl.a. følgende:

"Vedrørende helbredsforhold har justitsministeren anført, at der i lovforslaget er lagt op til en liberalisering af praksis på området, navnlig for så vidt angår betydningen af handicaps.

Det anføres således under pkt. 8.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger, at der bør ske en lempelse af praksis, således at personer med handicap i højere grad end i dag efter en individuel vurdering vil kunne godkendes som adoptanter. Endvidere anføres bl.a., at der herved bør anlægges en bredere synsvinkel end den medicinske, således at også anden sagkyndig bistand, herunder fra Det Centrale Handicapråd, inddrages.

Med hensyn til sygdomme bør det løbende overvejes, om der – i lyset af nyere udvikling på det medicinske område m.v. – er grundlag for at tage praksis på området op til revision. I det omfang, det er relevant og hensigtsmæssigt, bør der inddrages eksternt sagkundskab, f.eks. i form af drøftelser med Retslægerådet eller Sundhedsstyrelsen.

Endelig bør retningslinierne for, hvilke sygdomme og handicaps der i almindelighed bør føre til afslag på godkendelse som adoptant, være så gennemskuelige og forudsigelige som muligt, og de bør være offentligt tilgængelige."

Civilretsdirektoratet nedsatte i 2000 en arbejdsgruppe, der havde til opgave at foretage en gennemgang af de eksisterende retningslinier vedrørende helbredsmæssige krav til adoptionsansøgere og at komme med forslag til fremtidige retningslinier på området. På denne baggrund blev den nye vejledning om vurderingen af adoptionsansøgerees fysiske og psykiske helbredsforhold udsendt i 2002.

I den nye vejledning understreges det, at det primære sigte med vurdering af adoptanternes helbredsforhold er at undgå en særlig belastning af adoptivbarnet. En sådan belastning kan være en følge af ansøgerens manifesterede fysiske eller psykiske sygdom, tidlige død eller funktionsnedsættelse (handicap).

Ved behandlingen af en ansøgning om godkendelse som adoptant skal det amtskommunale adoptionsråd tage stilling til, om ansøgeren opfylder de krav, der gælder med hensyn til adoptionsansøgerees fysiske og psykiske helbredstilstand. Kravene hertil er reguleret i godkendelsesbekendtgørelsens § 7, hvorefter det bl.a. er en betingelse for at blive godkendt som adoptant, at ansøgerens fysiske og psykiske helbredstilstand ikke forringer mulighederne for, at adoptionsforløbet kan blive til barnets bedste.

Afgørende for bedømmelsen af ansøgerens helbredsforhold er, om ansøgeren lider af helbredsmæssige problemer, som i væsentlig grad forringer ansøgerens muligheder for at tage vare på barnet i hele dets opvækstperiode.

Den omstændighed, at en ansøger har en kronisk funktionsnedsættelse/handicap, er ikke i sig selv til hinder for, at den pågældende kan godkendes som adoptant. Afgørelsen heraf må bero på en konkret vurdering, hvorunder der må anlægges en bredere synsvinkel end en rent medicinsk.

Der må således foretages en samlet vurdering, hvorunder følgende forhold skal inddrages:

Sværhedsgraden af funktionsnedsættelsen; herunder hvorvidt og i hvilket omfang og på hvilken måde funktionsnedsættelsen influerer på ansøgerens evne til at fungere som forælder til barnet.

Kompensatoriske faktorer; herunder i hvilket omfang funktionsnedsættelsen er eller vil kunne kompenseres af ansøgeren selv, i fællesskab med ægtefællen eller gennem social og/eller lægelig intervention.

Generelt set må det kræves, at begge ægtefæller i et parforhold hver for sig har den nødvendige kapacitet til at etablere en tæt og kontinuerlig – fysisk og psykisk – kontakt med barnet, og at ægteparret sammen kan tilgodese barnets behov for omsorg, pleje, udfordringer og oplevelser.

Ifølge godkendelsesbekendtgørelsens § 4 skal ansøgeren i forbindelse med ansøgningen fremsende en helbredserklæring, som er udfyldt af ansøgeren selv, og en helbredsattest fra ansøgerens egen læge. Helbredsattesten må ikke være mere end tre måneder gammel på ansøgningstidspunktet.

I tilfælde, hvor der i erklæringen eller attesten fremkommer oplysninger om helbredsmæssige problemer, bør amtet normalt indhente en udtalelse fra den behandlende læge, omfattende oplysninger om diagnose, behandling og eventuelt prognose. Ansøgerens samtykke hertil skal foreligge.

Hvis samrådet vurderer, at der, før der træffes afgørelse, er behov for en speciallægeundersøgelse, kan samrådet bestemme, at en sådan undersøgelse af ansøgeren skal iværksættes. Det vil være hensigtsmæssigt at sende et eksemplar af denne vejledning til speciallægen sammen med anmodningen om en undersøgelse.

Ved vurderingen af en kronisk funktionsnedsættelse (et fysisk handicap) må der anlægges en bredere synsvinkel end en rent medicinsk. Det bør derfor overvejes at indhente en udtalelse fra anden sagkyndig side via Det Centrale Handicapråd, medmindre det er åbenbart, at funktionsnedsættelsen er uden betydning for godkendelsen som adoptant.

Fosterreduktion

I forbindelse med ændringen af lov om svangerskabsafbrydelse, hvor der bl.a. blev indsat bestemmelser om fosterreduktion i loven, jf. lov nr. 435 af 10. juni 2003, blev der også indsat en ny bestemmelse i lovens § 8, stk. 5, hvorefter en kvinde, der fremsætter anmodning om abort eller fosterreduktion, f.eks. fordi der er risiko for, at barnet vil få en ”alvorlig legemlig lidelse”, skal tilbydes oplysning om muligheden for supplerende oplysning og rådgivning hos relevante handicaporganisationer m.v. Ændringen skal bl.a. ses som en opfølgning på Folketingets vedtagelse V 105 af 15. maj 2003 om at styrke samarbejdet med handicaporganisationer i forbindelse med rådgivning af gravide før og efter fosterdiagnostik.

I bemærkningerne til denne ændring, der kom ind i lovforslaget under behandlingen i Folketingets Retsudvalg, er der bl.a. anført følgende:

”Formålet med forslaget er at sikre, at kvinder, der venter et barn med en alvorlig legemlig eller sjælelig lidelse, ikke alene får en sundhedsfaglig rådgivning men også bliver opmærksom på organisationer m.v., hvor de har mulighed for at få supplerende information og rådgivning. Mange forældre er bekymrede for, om de kan klare at leve med et handicappet barn, hvilket liv barnet vil få, og om der er gode nok muligheder for at få hjælp

fra det offentlige. Sådanne spørgsmål vedrører ikke alene diagnosen og de lægelige vurderinger eller oplysning om lovgivningen. Mange gravide vil derfor kunne føle sig bedre hjulpet til at træffe deres eget – velinformerede – valg vedrørende abort/fosterreduktion eller fødsel, hvis de kan tale med forældre eller andre med førstehåndskendskab til livet med et handicappet barn.”

Lovændringen træder i kraft den 1. juli 2004, og Justitsministeriet og Indenrigs- og Sundhedsministeriet vil i samarbejde inden da tage stilling til, hvordan denne rådgivning af de gravide bedst kan foregå.

Afsoning

I alle sager, hvor der skal tages stilling til, hvor en handicappet person skal afsone, foretages der en konkret vurdering af, hvor den pågældende mest hensigtsmæssigt kan udstå straffen. I den forbindelse undersøges det indledningsvist, hvor den pågældende selv ønsker at afsone straffen, hvorefter der tages kontakt til det fængsel, arresthus eller den pension, hvor forholdene vurderes at være bedst egnet til at modtage en person med det pågældende handicap. Fængslet, arresthuset eller pensionen har således mulighed for at udtale sig om hensigtsmæssigheden af det påtænkte valg af afsoningssted. De afsoningssteder, der normalt kontaktes – eksempelvis i forbindelse med anbringelse af kørestolsbrugere – er dem, hvor de bygningsmæssige forhold erfaringsmæssigt tillader ophold for personer med et sådant handicap.

I valget af egnet institution for den handicappede indgår endvidere overvejelser om, hvorledes den handicappede kan aktiveres/beskæftiges i dagtimerne. Kriminalforsorgens personale – både læger, fængselsfunktionærer og andre – er meget opmærksomme på, at den handicappede ydes bedst mulig støtte til at løse sine problemer under afsoningen, herunder også til at indgå i et socialt fællesskab og deltage i fritidsaktiviteter.

I forbindelse med prøveløsladelse er Kriminalforsorgens ansatte behjælpelige med at skaffe arbejde/underhold og bolig – herunder søge at sikre handicappedes prøveløsladelse bedst muligt under hensynstagen til den pågældendes handicap.

Tidsbestemte foranstaltninger

Ved lov nr. 438 af 31. maj 2000 om ændring af straffeloven (Tidsbegrænsning af foranstaltninger efter § 68 og § 69) er der foretaget en revision af reglerne om foranstaltninger over for psykisk afvigende lovovertrædere.

Formålet med lovændringen var at sikre en vis tidsbegrænsning af de foranstaltninger, som psykisk afvigende lovovertrædere kan idømmes efter straffelovens § 68 og § 69 i stedet for straf. Formålet med lovændringen var endvidere at sikre regelmæssig domstolskontrol med de foranstaltninger, der efter forslaget ikke tidsbegrænses – dvs. sager om personfarlig kriminalitet, f.eks. drab, røveri og alvorlige voldsforbrydelser.

I forbindelse med Folketingets behandling af lovforslaget tilkendegav justitsministeren over for Folketingets Retsudvalg, at Justitsministeriet var indstillet på at foretage en evaluering af lovændringen, når der foreligger et tilstrækkeligt grundlag for at kunne vurdere virkningen af de nye regler, og at ministeriet en gang om året – frem til evalueringen af lovændringen – vil orientere Retsudvalget om udviklingen på området.

Justitsministeriets afgav den første orientering til Retsudvalget den 13. december 2002. Det fremgår bl.a. heraf, at der i perioden fra den 1. juli 2000 til den 31. december 2001 er afsagt

i alt 558 foranstaltningsdomme. Af disse foranstaltningsdomme var kun 236 (42%) fastsat uden tids begrænsning.

Personalepolitik og det sociale kapitel

Arbejdsmarkedsstyrelsens bekendtgørelse nr. 545 af 19. juni 2003, hvorefter offentlige arbejdsgivere under visse omstændigheder har pligt til at indkalde en handicappet ansøger til en personlig ansættelsessamtale, tages naturligvis i betragtning ved ansættelser på ministeriets område. Endvidere er Justitsministeriet opmærksom på, at der ved besættelse af stillinger skal gives handicappede, som har tilstrækkelige faglige og personlige kvalifikationer, lige mulighed for udvælgelse. Flere stillinger på Justitsministeriets område er således i dag besat af handicappede.

Justitsministeriet deltager som led i udmøntningen af Finanslovsaftalen om det rummelige arbejdsmarked i en referencegruppe bestående af forskellige fagministerier og statslige virksomheder. Referencegruppens formål er blandt andet at drøfte initiativer, der kan bidrage til udviklingen af det rummelige arbejdsmarked.

I efteråret 2001 besluttede Justitsministeriets koncernledelse at iværksætte et fælles rekrutteringsprojekt, hvori udbredelsen af ansættelser under det sociale kapitel indgår som et af projektets tre hovedbestanddele. Den del af projektet, der vedrører det sociale kapitel, afsluttes med en handlingsplan for ministerområdet. Handlingsplanen forventes færdiggjort inden for den nærmeste fremtid.

Justitsministeriet vil snarest muligt udarbejde en kort vejledning om ansættelser under det sociale kapitel med beskrivelse af de forskellige ansættelsesformer, herunder af hvem der falder ind under disse, og af hvilke løntilskud der kan oppebæres fra kommunen. Endvidere vil selve proceduren for, hvordan en allerede ansat overgår til socialt kapitel, og hvordan en udefrakommende ansættes under det sociale kapitel, blive beskrevet. Vejledningen vil være rettet til Justitsministeriets institutioner og domstolene.

Endvidere vil Justitsministeriet udarbejde en kort vejledning med beskrivelse af mulighederne for at anvende sociale klausuler ved udlicitering. Vejledningen vil være rettet til Justitsministeriets institutioner og domstolene.

Justitsministeriet og domstolene vil generelt styrke samarbejdet om udvekslingen af personale inden for Justitsministeriets og domstolenes områder, således at allerede ansatte medarbejdere, der får behov for at overgå til en ordning under det sociale kapitel, efter eget ønske kan blive flyttet til anden tjeneste inden for eller på tværs af områderne, såfremt deres arbejdsplads ikke har mulighed for at beskæftige dem under det sociale kapitel.

Endvidere vil Justitsministeriet og domstolene styrke samarbejdet i forhold til udveksling af ansøgere inden for Justitsministeriets og domstolenes område. Der vil således blive etableret en procedure, så relevante ansøgninger vil kunne oversendes mellem institutionerne efter indhentelse af samtykke fra ansøgeren.

Desuden overvejer Justitsministeriet løbende at udvide omfanget af den digitale forvaltning til gavn for såvel borgere som myndigheder.

Som et led i flerårsaftalen 2000-2003 for politiet blev det ved *Rigspolitichefens* udmøntningsplan af 14. april 2000 for flerårsaftalen fastsat, at der i perioden skal oprettes minimum 75 fleksjob i politiet og anklagemyndigheden.

Ved ændringsforslag til finansloven for 2001 er politiet og anklagemyndigheden blevet forpligtiget til at oprette yderligere 50 årsværk beregnet til fleksjob mv.

Status pr. 31. december 2002 for ansatte i skånejob og fleksjob mv. i politiet og anklagemyndigheden er, at 272 personer er ansat i henhold til disse særlige vilkår – af disse personer er 155 ansat i fleksjob.

Ved fastsættelsen af politiets overordnede personalepolitik er det bestemt, at der ved besættelse af stillinger i politiet skal gives handicappede, som har tilstrækkelige faglige og personlige kvalifikationer, lige muligheder for ansættelse.

Kriminalforsorgen har i vinteren 2002 udsendt et oplæg om og principper for det rummelige arbejdsmarked til *Kriminalforsorgens* tjenestesteder. Det fremgår af oplægget, at *Kriminalforsorgen* ønsker at være en socialt ansvarlig, rummelig og mangfoldig arbejdsplads. Det er hensigten, at det er den lokale ledelse på *Kriminalforsorgens* tjenestesteder, der skal drage omsorg for, at principperne for det rummelige arbejdsmarked i overensstemmelse med tidligere udsendt materiale om det sociale kapitel, fleksjob m. v., gøres til genstand for lokale drøftelser med henblik på formuleringen af en lokal personalepolitik på området.

Direktoratet for *Kriminalforsorgen* har i september 2002 via *Kriminalforsorgens* Intranet orienteret tjenestestederne om mulighederne for anvendelse af fleks- og skånejob, ligesom det fremgår, hvordan sådanne stillinger oprettes.

For tiden er der 125 personer ansat i et fleksjob i *Kriminalforsorgen*. *Kriminalforsorgens* målsætning er, at der i 2003 skal være ansat 140 personer i fleksjob, svarende til et måltal på 3,5 % .

Endvidere er der et antal medarbejdere, der er ansat i socialpolitiske ordninger. Tillige anvendes ordningen om personlig assistance til handicappede i erhverv.

Bekendtgørelsen af 22. maj 1998 om, at offentlige arbejdsgivere skal indkalde en person med et handicap til ansættelsessamtale, tages naturligvis i betragtning af *Kriminalforsorgen*, såfremt ansøgeren efter det foreliggende har tilstrækkelige faglige og personlige kvalifikationer.

For så vidt angår personalepolitikken ved *Danmarks Domstole* kan Domstolsstyrelsen henholde sig til det, der er anført herom i den seneste beretning om den handicappolitiske udvikling.

I 2000 er der nedsat et Personalepolitisk Udvalg under Hovedsamarbejdsudvalget for Domstolene, der har til formål at udarbejde udkast til en samlet personalepolitik for *Danmarks Domstole*. Som et led i dette arbejde har udvalget udarbejdet en personalepolitisk målsætning, der vil danne rammen for det videre personalepolitiske arbejde. Ved udarbejdelsen af den personalepolitiske målsætning er der lagt vægt på at sikre gode arbejdsvilkår og et godt arbejdsmiljø, hvor alle medarbejdere har lige muligheder for trivsel i arbejdet.

Sideløbende med dette arbejde har udvalget udfærdiget en ligebehandlingspolitik med henblik på at fremme ligebehandling og undgå enhver form for diskrimination ved *Danmarks Domstole*. Ligebehandlingspolitikken skal medvirke til at sikre, at alle medarbejdere får en ensartet behandling i forbindelse med ansættelse, forfremmelse og andre forhold samt sikres lige adgang til faglig og personlig udvikling.

Fysisk tilgængelighed

Som et væsentligt element i *Rigspolitiets* planlægning i forbindelse med indretningen af nye politibygninger og ved større ombygningsarbejder af politistationer indgår der overvejelser om tilgængelighed for handicappede.

Kriminalforsorgen er generelt opmærksom på de gældende bestemmelser om tilgængelighed (handicapforhold), som gælder for statsbyggerier.

Direktoratet for Kriminalforsorgen er ved at opføre et nyt lukket statsfængsel, Statsfængslet Østjylland, og der indrettes således 8 handicapceller/-stuer, hvor der specielt er taget hensyn til bevægelsehæmmede indsatte. Størrelse og indretning afpasses i forhold til det inventar og udstyr, som skal kunne placeres i cellerne. Fængslet forventes færdigopført ultimo 2005.

I forbindelse med en større ombygning i Statsfængslet i Nyborg har man etableret et handicaptoilet i fængslets sygeafdeling.

En af *Danmarks Domstoles* målsætninger er at sikre velindrettede bygninger med gode adgangs- og publikumsfaciliteter. Hovedparten af domstolenes lokaler er beliggende i bygninger, der er opført på et tidspunkt, hvor der ikke blev taget særlige hensyn til handicappede. På den baggrund søger Domstolsstyrelsen i forbindelse med den løbende vedligeholdelse af domstolenes lokaler at prioritere forbedring af handicapforhold, således som også domstolenes brugere har udtrykt ønske om det i forbindelse med en brugerundersøgelse ved alle domstole i Danmark i foråret 2001. I de seneste år har Domstolsstyrelsen anvendt et par mio. kr. på forbedring af handicapforhold ved domstolene. Derudover har de enkelte embeder selv i et vist mindre omfang afholdt udgifter med henblik på at forbedre handicappedes muligheder for at få adgang til domstolenes lokaler.

Det er Domstolsstyrelsens vurdering, at mindst et mødelokale er tilgængeligt for handicappede i stort set alle retsbygninger, men på sigt ønsker styrelsen selvsagt, at handicappede via etablering af handicapfaciliteter kan få samme adgang som andre borgere til domstolenes bygninger. Dette fordrer bl.a. flere steder etablering af bekvemmelige elevatorer.

Domstolsstyrelsens ønsker om større bevillinger til bl.a. etablering af handicapfaciliteter er imidlertid ikke imødekommet på en sådan måde, at det har været muligt at etablere sådanne faciliteter i noget større omfang.

Ved indretning af nye lokaler til domstolene tager styrelsen selvsagt hensyn til handicappede i overensstemmelse med gældende myndighedskrav, jf. Justitsministeriets "Vejledning om indretning af nye retsbygninger" fra januar 1999.

Kirkeministeriet

På baggrund af et møde med repræsentanter for Dansk Handicap Forbund vedrørende tilgængelighed til de danske folkekirker tog kirkeministeren i foråret 2003 initiativ til en undersøgelse af tilgængeligheden for handicappede til de danske folkekirker og lokaler tilhørende kirkerne.

Samtlige stiftsøvrigheder i Danmark blev i denne forbindelse anmodet om at fremkomme med en redegørelse for i hvilket omfang spørgsmålet om tilgængelighed for handicappede inddrages i de sager, som stiftsøvrighederne skal godkende i medfør af lov nr. 454 af 11. juni 1992 om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde.

Endvidere anmodede kirkeministeren stiftsøvrighederne om at oplyse om konkrete eksempler, hvor tilgængelighedsaspektet er blevet inddraget i f.eks. et bygge/renoveringsprojekt eller andet.

På baggrund af stiftsøvrighedernes tilbagemeldinger på kirkeministerens undersøgelse og Dansk Handicap Forbunds erfaringer med tilgængelighedsproblematikken, har kirkeministeren således i samarbejde med Dansk Handicap Forbund tilrettelagt et besøg, der fandt sted i september 2003, til et antal udvalgte kirker og kirkegårde med henblik på at se på gode og mindre gode adgangsforhold for handicappede.

Kulturministeriet

Kulturministeriet har siden 1999 arbejdet systematisk med at implementere initiativerne i "Handlingsplan for handicappedes adgang til kulturen" i love, regler etc. Ministeriet vil fortsætte sin indsats, som omfatter såvel fysisk adgang til kulturen som deltagelse i kulturlivet. Der er i perioden 1997 – 2003 tilført 26 mill. kr. til området. Nedennævnte initiativer viser den fortsatte udvikling i Kulturministeriets arbejde på området.

Ændringer i regelgrundlag (love, bekendtgørelser, cirkulærer)

Lov om radio- og fjernsynsvirksomhed

For så vidt angår tekstning af tv-udsendelser har kulturministeren i 2003 indgået nye public service-kontrakter med DR og TV 2. Kontrakterne betyder, at stationerne forpligtes til at styrke handicappedes adgang til public service tilbuddene ved at udnytte nye teknologier, herunder tekstning eller lignende af dansksprogede tv-programmer. Et eksempel på en sådan ny teknologi er digital talegenkendelse, der vil forbedre tv-stationernes service over for døve og hørehæmmede ved at muliggøre tekstning af direkte tv-udsendelser. Med indgåelsen af public service-kontrakterne er DR og TV 2 forpligtet til at deltage i udviklingen af et tekstningssystem, der bygger på et dansk digitalt talegenkendelsesprogram.

Det fremgår af DRs Programregnskab 2002, at DR TV fortsat øger mængden af tekstede timer til døve og hørehæmmede. Stigningen skyldes en regulær øgning af tekstede udsendelser, dels en øget frekvens af tekstede genudsendelser isøær på DR 2. Hovedparten af de tekstede timer leveres som tekst-tv-tekstning (TTV), hvor brugerne selv slår tekstningen til via DR Tekst-TV. Brugerundersøgelser af tekst-tv viser, at godt og vel 240.000 husstande benytter sig af denne mulighed for at få tekst på danske programmer. Ligeledes har DR Tekst-TV faste servicesider for døveorganisationerne.

Det er fortsat målsætningen, at al dansk dramatik, danske film samt fakta- og dokumentarudsendelserne i primetime bliver ttv-tekstede. En del aktuelle magasinprogrammer afvikles live og kan derfor ikke tekstes ved førstegangsendelserne, men alle de vigtigste programmer kan ses med dansk tekstning ved genudsendelserne. Også TV-aviserne kl. 18.30 og 21 tekstes via TTV. Da det endnu ikke er muligt at benytte TTV simultant ved live-udsendelserne, er der dog mindre dele af TV-aviserne, som ikke tekstes.

Som den eneste tv-station i Danmark viser DR TV udsendelser med tegnsprog. Alle hverdag udsendes Nyheder på tegnsprog med 10 minutters varighed, og som noget ny sendes disse programmer også i en netversion på www.dr.dk, således at man altid kan finde de seneste 5 dages programmer på nettet. Brugere af tegnsprog sætter desuden pris på etablerede programmer som Viften, Swap, Kom ned og leg og ZeeZee, der har fast tv-sendetid lørdag formiddag.

Tekstning for døve og hørehæmmede i DR TV – i timer:

	2001	2002
DR 1	1564	1664
DR 2	704	1123
I alt	2268	2787
Tegnsprogs-		

Ifølge TV 2 Public-service-beretning 2002 lægger TV 2 den holdning for dagen, at disse grupper behandles som udgangspunkt som en integreret del af programfladen. Og initiativer fra borgere handicappede som ikke handicappede omtales side om side. Hertil kommer særlige programmer om og med fx ”Dicte – 8 år og autist”, om muskelsvindramte børn m.m.

TV 2 oplyser i årsrapport 2002, at man siden 1995 har anvendt betydelige ressourcer på at tekste alle danske udsendelser, hvor det er muligt. Tekstningen foregår på tekst-tv, hvor teksten kan tilvælges og derfor ikke generer de seere, der ikke ønsker tekster.

I 2001 var antallet af ttv-tekstede udsendelsestimer på 652. I 2002 nåede TV 2 op på 709 ttv-udsendelsestimer. TV 2 Zulu har på grund af den automatiske afvikling af programfladen ikke ttv-tekstede programmer.

Undervisningsministeriets lov om specialpædagogisk støtte af 26. maj 2000

Kulturministeriets uddannelsesinstitutioner er nu omfattet af loven.

Regionale kulturaftaler

De er i flere regionale kulturaftaler indgået aftale om handicapinitiativer.

Puljer

Der er i 2002 afsat 5 mio.kr. til informations- og formidlingsinitiativer på kulturområdet og til etablering af handicaptilgængelighed til det fysiske miljø på kulturområdet. Der er givet støtte til flere af de nedennævnte projekter fra puljen.

Informationsformidling, kurser, konferencer, seminarer, kampagner, prisopgaver

Kampagner

Ifølge Kulturministeriet Handlingsplan for handicappedes adgang til kulturen kan ministeriet iværksætte kampagner med målrettet oplysning over for de forskellige sektorer. Ministeriets kampagne i 2002 var rettet mod museumssektoren og har indeholdt følgende initiativer:

- betoning af hensynet til tilgængelighed i museumsloven, herunder tilskudsvilkåret om at museet skal tilstræbe størst mulig tilgængelighed for personer med handicap
- udgivelse af publikationen ”Museer og Tilgængelighed”
- afholdelse af 3 temadage i november 2002 for museumsansatte om museer og tilgængelighed
- økonomisk bidrag til den nordiske vandrestilling ”Opening Hours” om museer og tilgængelighed.

Kulturministeriets næste kampagne retter sig mod biblioteksområdet og indeholder følgende initiativer:

- Etablering af biblioteksportal på internettet (se under DBB)
 - Etablering af digital samling (se under DBB)
 - Udgivelse af temahæfte om tilgængelighed på biblioteksområdet med bl.a. gode eksempler på fysisk tilgængelighed og tilgængelighed til it og informationer.
- Arbejdet med tilrettelæggelsen af temahæftet er i gang og bliver varetaget af Dansk Center for Tilgængelighed. Det er besluttet, at temahæftet skal være internetbaseret, og der dertil skal udgives foldere el.lign.

Resultatkontrakter

De statslige kulturinstitutioner styres i høj grad af resultatkontrakter. Handicappolitikken er et af elementerne i disse resultatkontrakter. Det er fx i resultatkontrakten for Vestjysk Musikonservatorium aftalt, at på den nye uddannelse for blinde svagsynede skal fagene ”personlig profilering” og ”jobsøgning” indgå i uddannelsen.

Danmarks Blindebibliotek

Danmarks Blindebibliotek (DBB) er en kulturministeriel institution, der årligt modtager finanslovsmidler, i 2002: 40,8 mill.kr.

DBB er det offentlige landsdækkende hovedbibliotek for blinde, svagsynede og andre, der på grund af handicap er ude af stand til at læse trykt tekst. Det er DBBs vision at sikre fuld informationsmæssig ligestilling, således at handicappede reelt får samme adgang til informationer som ikke handicappede.

For kontraktperioden 2000 - 2003 er det DBB's overordnede mål at øge den informationsmæssige ligestilling gennem digitalisering af virksomheden.

Etablering af digital samling.

DBB tilbyder omkring 600 e-bøger, som brugerne kan down-load fra DBBs hjemmeside eller få tilsendt på diskette. Herefter kan brugeren læse bogen ved hjælp af syntetisk tale, ved punkt print, stor skrift eller lign., det afgør brugeren i sit hjem - efter formåen og behov.

DBB har startet to digitale lydbogklubber med plads til 300 medlemmer i hver. Bogklubberne udsender hver måned en digital lydbog til medlemmerne. Formålet med klubben er både at vænne brugerne til de nye medier og at få feed-back fra brugerne, så DBB kan justere ind og ændre i forhold til brugerbehov og dermed forhåbentlig sikre den mest smidige overgang fra analog til digital betjening af alle - på lidt længere sigt.

DBB har konverteret omkring 70.000 analoge kassettebånd til digital form. Det svarer til cirka 7.000 titler. Dette bliver grundstenen i DBBs digitale udlån, som forhåbentlig kan påbegyndes i 2005 - og herefter udvikles trinvis, så alle brugere og hele DBB formentlig er totalt digitaliseret i 2007. Den digitale samling vokser dag for dag, idet alt, hvad der produceres i 2003 og fremover, enten produceres digitalt eller konverteres løbende.

DBB eksperimenterer en hel del med forskellige typer af værker. F.eks. er det nu muligt relativt overkommeligt at producere komplicerede opslagsværker, med struktur, der gør det muligt for brugerne at navigere i værkerne og med syntetisk tale. Herved vil DBB kunne tilbyde brugerne en informationsadgang, de aldrig har kunnet få med den analoge teknologi. DBBs brugertestgrupper tester disse forskellige eksperimenter. Den syntetiske tale er en forudsætning for at DBB kan producere disse produkter. Den humane tale vil på sigt blive forbeholdt skønlitteratur og andre lange tekster, som har en kunstnerisk værdi.

Det er bevilget 2 mio. kr. af Kulturministeriets andel af UMTS-provenuet tildeles DBB til etablering af en digital samling med henblik på (a) at styrke blinde og svagtseendes adgang til information og (b) sikre en pålidelig bevaring af digitale data.

Som led i Kulturministeriets kampagne rettet mod biblioteker er der bevilget 2,55 mio.kr. til DBB til udvikling af en national biblioteksportal for handicappede borgere for at styrke den informationsmæssige ligestilling for borgere, der er omfattet af ophavsretslovens § 17. Ifølge denne paragraf er det tilladt at producere og sprede informationer til personer, der på grund af handicap er ude af stand til at læse trykt tekst.

Blandt målene for portalen kan følgende nævnes:

- At udarbejde det ultimative ubemandede virtuelle bibliotek for handicappede borgere
- At sikre en bedre informationsmæssig stilling for de grupper i befolkningen, der ikke føler sig godt tilpas med bibliotekernes generelle tilbud, eller som på grund af funktionsnedsættelse er ude af stand til at opsøge det lokale bibliotek og/eller anvende de almindelige bibliotekers materialer
- At sikre udlån af elektroniske bøger via DBBs digitale samling kombineret med andre bibliotekers og institutioners elektroniske tekster
- At sætte fokus på handicappedes teknologiske behov og muligheder ved at præsentere og teste nye digitale software og hardware til brug for fremtidens digitale biblioteksmaterialer
- At portalen fungerer som ”state of the art”, når det gælder overholdelse af retningslinier for handicapvenlighed på internettet (udstukket af W3C) kombineret med kompleksitet og interaktion på portalen.

DBB har sat fokus på handicappede børn og unges adgang til biblioteker. Projektets formål var at vise, at biblioteket har tilbud til børn med handicap, at skabe kontakt til handicappede børn og deres voksne og vise, at de er velkomne på biblioteket, at samle erfaringer om arbejdet med målgruppen, at udbrede erfaringer fra projektet til det øvrige biblioteksvæsen samt at opfordre andre kulturformidlere til at tænke i handicapgrupper.

Uddannelse af biblioteksfagligt personale samt erfaringsudveksling

Det er indskrevet i Kulturministeriets kontrakt med Biblioteksskolen, at der fra 2001 i bacheloruddannelsen skal indbygges muligheden for, at studerende kan udbyde deres viden om biblioteksbetjening af handicappede. Biblioteksskolen anfører i deres virksomhedsregnskab for 2001, at de har efterlevet kravet ved at tilgængelighed for blinde og svagtseende indgår såvel i obligatoriske som valgfrie kurser på bacheloruddannelsen.

Der udbydes endvidere jævnligt efteruddannelseskurser for ansatte i bibliotekssektoren.

Danmarks Biblioteksforening m.fl. vil styrke netværksdannelsen mellem bibliotekarer og andet biblioteksfagligt personale ved at arrangere netværksgrupper.

Idræt

Kulturministeriet yder årligt et tilskud på 1,5 mio. kr. til Handicapidrættens Videnscenters, www.handivid.dk, idrætslige arbejde.

Dansk Handicap Idræts-Forbund (DHIF) www.dhif.dk prioriterer idrætstilbud til handicappede børn og unge, idræt for udviklingshæmmede, nye idrætstilbud til grupper med særlige behov (f.eks. senhandicappede, sindslidende, DAMP-handicappede). Forbundet har i 2002 afholdt konferencer m.m. om inklusion af børn og unge med handicap i idræt i skole og fritid. Kulturministeriet yder årligt ca. 3 mio. kr. til DHIFs amtslige handicapidrætskonsulentordning. DHIF har udvidet konsulentordningen med blindeidrætskonsulenter.

Fysisk tilgængelighed

Der er bevilget midler til at gøre Statens Museum for Kunst tilgængelige, bl.a. ved etablering af ny elevator samt sikring af adgangskontrol til forpladsen.

Kulturministeriet har fået forbedret tilgængeligheden, således at handicappede er sikret adgang til ministeren, ligesom der er tilgængelige mødesale og handicaptoiletter. På ministeriets hjemmeside er der etableret en temaside om tilgængelighed <http://www.kum.dk/sw4781.asp>.

I Dansk Standards og Danmarks Turistråds projektarbejde med en mærkningsordning for tilgængelighed har følgende kulturinstitutioner deltaget: Statens Museum for Kunst, Zoo i København og Louisiana ligesom Kulturministeriet har deltaget i det forberedende arbejde.

Digitalisering af den offentlige forvaltning:

Det er indskrevet i Kulturministeriets it-strategi, at tilgængelighed skal indtænkes.

Priser

Kulturministeriets Tilgængelighedspris 2002 blev tildelt Stærekassen, Det Kongelige Teater. Prisen er på 50.000 kr. og skal anvendes til tilgængelighedsformål.

Miljøministeriet

Adgangsforholdene til Miljøministeriets institutioner

Ministeriets institutioner har til huse i meget handicapvenlige bygninger, som har handikaptoiletter, elevatorer og adgang til bygningerne i jordhøjde uden trin. Senest er indgangspartiet i Miljøstyrelsen blevet bygget om og i den forbindelse er tilgængeligheden sikret, bl.a. gennem installation af elevator i selve indgangspartiet. Hvor det er muligt er der reserveret handicaparkeringspladser til såvel gæster som ansatte.

Tilgængelighed til naturen

Den overordnede målsætning for Regeringens "Handlingsplan for handicapområdet" er det tilgængelige samfund – det samfund, hvor handicappede har mulighed for at deltage i samfundslivet på lige fod med andre. Og for handicappede er friluftsliv og naturoplevelser en vigtig del af deres livskvalitet. Handicappede skal have muligheder for at komme ud i naturen som alle andre. Derfor arbejder Miljøministeriet målrettet på at fremme at fremme tilgængeligheden til de naturområder, Miljøministeriet administrerer.

Miljøministeriet samarbejder med en række handicaporganisationer om at øge tilgængeligheden, og der er etableret et konkret samarbejde mellem Skov- og Naturstyrelsen og Dansk Handicap Forbund. Miljøministeriet har valgt i første omgang især at gøre en indsats for bevægelseshæmmede. For en indsats for f.eks. kørestolsbrugere kommer også en meget bred kreds af skovens øvrige gæster tilgode, f.eks. gangbesværede og folk med barnevogne.

Dansk Handicap Forbund har bl.a. udpeget kontaktpersoner over hele landet, som rådgiver de enkelte statsskovdistrikter med hensyn til tilgængelighed og hjælper med at gøre faciliteterne så gode som muligt.

Miljøministeriet har i 2003 fortsat sit arbejde med at etablere handicapvenlige friluftsfaciliteter som f.eks. bålpladser, P-pladser, fiskeplatforme og informationstavler. Og i juni 2003 kunne Miljøministeriet indvie et nyt, handicapvenligt bålhus i Hareskoven som nr.1000 af handicapvenlige faciliteter på Miljøministeriets arealer.

Samtidig er arbejdet med at informere om hvor der er handicapvenlige faciliteter på Miljøministeriets arealer fortsat. Oplysningerne tages med i nye vandretursfoldere, og på www.Friluftskortet.dk vises om friluftsfaciliteterne på Miljøministeriets arealer er handicap-venlige.

Regeringen har sat 13 mill. kr. af i 2003/04 til at forbedre mulighederne for friluftsliv og naturoplevelser på Miljøministeriets arealer – især for børn, unge og handicappede. Som et led i dette arbejde vil der i 2003 og 2004 blive etableret en række nye, handicapvenlige faciliteter på Miljøministeriets arealer.

Miljøministeriet som arbejdsplads

Alle institutioner i Miljøministeriet arbejder på skabe plads til personer med midlertidig eller varig nedsat arbejdsevne under overskriften "Det rummelige arbejdsmarked". Der er således en række medarbejdere i ministeriet som er ansat på særlige vilkår; fleksjob, skånejob mv.

Der er i samme forbindelse fokus på, at der for medarbejdere, som er eller bliver ansat på almindelige vilkår, men som måtte have et handicap, bliver taget de nødvendige forholdsregler og dermed skabt en rummelig arbejdsplads i praksis. Ved ansættelse med personer med fysiske handicap anskaffes specialudstyr for indretning af arbejdspladser i forbindelse med aftaler med de ansattes hjemkommune. Der er tale om såvel interne medarbejdere, som i forbindelse med sygdom får behov for overgang til ansættelse på særlige vilkår, men også om at skabe plads til nye kolleger under de særlige ordninger.

Der er i ministeriets enkelte institutioner taget en række initiativer af mere præventiv karakter. Der arbejdes således lokalt med forskellige tiltag, hvorved det bl.a. søges at sikre, at medarbejdere ikke udvikler alvorlige skader/gener i forbindelse med deres arbejde. Der er her tale om initiativer omkring såvel det fysiske som det psykiske arbejdsmiljø, fokus på rigtige arbejdsstillinger, massage, tilbud om forskellige former for idræt, rygestopkurser mv..

Fødevareministeriet

Fødevareministeriets struktur

Fødevareministeriets mission er at skabe rammerne for sunde og sikre fødevarer, bæredygtig fødevareproduktion og et udviklingsorienteret fødevareerhverv. Ministeriet er organiseret med 4 direktorater og 5 forskningsinstitutioner, hvoraf de tre af direktoraterne og de 3 store forskningsinstitutioner er opbygget med en regional struktur. Det betyder, at Fødevareministeriet har arbejdspladser over hele landet. Fødevareministeriet beskæftiger over 5000 mennesker i alt.

Fødevareministeriets fælles personalepolitik

Personalepolitikken i Fødevareministeriet er bygget op med udgangspunkt i de enkelte institutioners opgaver og mål, og er derfor udformet lokalt, så den passer til den enkelte arbejdsplads. Samtidig har Fødevareministeriet udarbejdet en ”personalepolitisk paraply”, som sikrer, at væsentlige forhold af fælles interesse koordineres på det samlede ministerområde. Det er i denne sammenhæng bekræftet, at ligestilling - også af handicappede - er en integreret og vigtig del af institutionernes personalepolitik, ligesom hensynet til den hele medarbejder vejer tungt i såvel den overordnede personalepolitik, som i den konkrete arbejdstilrettelæggelse i ministeriets institutioner.

For at understøtte de enkelte arbejdspladsers initiativer for større rummelighed, er der etableret en arbejdsgruppe, som sikrer, at relevante oplysninger udveksles, ligesom ministeriets administrative ledelse årligt orienteres om udviklingen på området.

Af fælles initiativer kan fremhæves den koordinerede indsats for at øge andelen af ansatte under ”det rummelige arbejdsmarked”. En indsats der bl.a. har betydet, at ministeriet set under et har øget sin andel af ansatte under det rummelige arbejdsmarked fra 127 personer i 1. kvartal 2002 til 162 personer i 1. kvartal 2003.

Hovedparten af disse medarbejdere er ansat under fleksjobordningen, men ministeriet har også medarbejdere ansat i skånejob, under revalidering og på sygedagpenge. I øvrigt stræber ministeriets institutioner generelt mod, at også medarbejdere med handicaps så vidt muligt ansættes på ordinære vilkår.

Fysisk tilgængelighed

Hovedparten af Fødevareministeriets institutioner er indrettet, med henblik på at sikre fysisk tilgængelighed - også for medarbejdere og gæster i kørestol. Senest er der taget beslutning om, at Direktoratet for Fødevare Erhverv og Fiskeridirektoratet, som tidligere har haft vanskelige adgangsforhold i gammelt byggeri, bliver samlokaliseret, og at der i de nye lokaler tages vidtgående hensyn til den fysiske tilgængelighed.

IT og informationsaspektet

Hjemmesider og elektronisk kommunikation har stigende betydning for ministeriets borgerkontakt og sagsbehandling, og i den forbindelse sikres det, at den løbende opdatering af hjemmesider og anden digitaliseret borgerbetjening prioriterer hensynet til handicappedes behov. Ved udarbejdelse - og revision af hjemmesider tages der udgangspunkt i IT – og Telestyrelsens anvisninger i ”Bedst På Nettet”, og flere institutioner har allerede designet deres hjemmesider, så de kan benyttes af handicappede, der benytter

skærmlæsere. Fødevarerministeriet indgik i december 2002 en rammeaftale om design af hjemmesider, som betyder, at alle ministeriets institutioner indenfor 1-2 år vil leve fuldt op til de normer, der opstilles i "Bedst På Nettet", og indenfor det næste halve år vil mindst 4 institutioner, herunder departementet, leve op til disse standarder.

Bruger- og borgerbetjening

Fødevarerministeriet fokuserer til stadighed på, at opgavevaretagelsen og ikke mindst borgerbetjeningen tilrettelægges, så ministeriet lever op til berettigede forventninger og tilgodeser relevante hensyn til brugerne. Der gennemføres løbende brugerundersøgelser, og større, mere omfattende kontrolgennemgange af Fødevarerministeriets myndighedsudøvelse og anden borgerbetjening. Ministeriet har dog ikke som følge heraf identificeret behov for iværksættelse af overordnede initiativer til gavn for handicappede.

Bemærkninger til Status over udviklingen i ligebehandlingen af handicappede og årsberetningen 2002 fra Det Centrale Handicapråd

Med hensyn til konklusionerne fra årsberetningen fra Det Centrale Handicapråd og den status, der er udsendt af Center for Ligebehandling af Handicappede, er det primært bemærkningerne vedrørende arbejdsmarkedsforhold, der har relevans for Fødevarerministeriet.

Center for Ligebehandling af Handicappede fremhæver arbejdspladsens rummelighed, betydningen af god og rettidig rådgivning og endelig spørgsmålet om fysisk tilgængelighed i bred forstand, som afgørende faktorer for en fortsat udvikling af de handicappedes jobmuligheder. Fødevarerministeriet kan tilslutte sig denne vurdering.

Ministeriet ser derfor frem til at modtage Beskæftigelsesministeriets rapport, som skal belyse, hvorfor så få handicappede kommer ind på arbejdsmarkedet, idet det må forventes, at rapporten vil munde ud i anbefalinger og handlingsforslag, som kan styrke indsatsen for beskæftigelse af handicappede fremover – også i Fødevarerministeriet.

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling

IT og Teleområdet

Handlingsplanen 'Handicap ingen hindring'

Videnskabsminister Helge Sander offentliggjorde den 16. januar 2003 handlingsplanen "Handicap ingen hindring" for handicappedes IT- og telebrug.

Videnskabsministeriet har med handlingsplanen "Handicap ingen hindring" sat fokus på it- og teletilgængeligheden i det danske samfund. Målet er at fremme tilgængeligheden til offentlig information samt til offentlige arbejdspladser, og samtidig sikre, at de offentlige servicetilbud, der tilbydes digitalt, bliver tilgængelige for alle.

For at skabe en solid basis for at gennemføre handlingsplanens mål, er der i IT- og Telestyrelsen oprettet et kompetencecenter IT for alle. Videnskabsministeriet har samtidig oprettet en investeringspulje til at støtte udviklingen af nye og eksisterende tjenester eller produkter, der kan forbedre it- og teletilgængeligheden i det danske samfund.

Kompetencecenter

Kompetencecentret IT for alle, i daglig tale kaldet KIA, har fokus på tilgængeligheden i it-politiske initiativer, den digitale forvaltning og den digitale selvbetjening. KIA har et mål om at være med til at sikre tilgængelig information, tilgængelige offentlige arbejdspladser og tilgængelige digitale offentlige servicetilbud, og KIA ønsker at påvirke it-politiske initiativer på en måde, så tilgængelighed indtænkes, hvor det er muligt og relevant. Det skal bl.a. ske gennem rådgivnings- og informationstiltag.

KIA er desuden sekretariat for en styregruppe, der også er etableret i henhold til handlingsplanen. Styregruppen består af handicaporganisationerne, IT- og telebranchen, Hjælpemiddelinstittet og Center for ligebehandling af handicappede.

Læs mere om KIA på www.oio.dk/it_for_alle.

Investeringspulje

Videnskabsministeriet har afsat i alt 5 millioner kr. til investeringspuljen. Investeringspuljen bliver administreret af IT- og Telestyrelsen, og der er åbnet for ansøgninger til puljen.

Formålet med investeringspuljen er at støtte en udviklings- og/eller udbredelsesstrategi for konkrete produkter eller tjenester, der i videst muligt omfang bliver stillet til rådighed på markedets betingelser. Relevante projekter, der opfylder målene og vedrører de emner, der er beskrevet i handlingsplanen, kan søge om støtte fra investeringspuljen. Ansøgninger vil først og fremmest blive vurderet ud fra projektets nytteværdi for handicappede og ud fra, om projektet retter sig mod universelle løsninger, der er designet til brug for alle.

De 5 millioner kr. i investeringspuljen er afsat for en periode på to år.

På www.oio.dk/it_for_alle er der yderligere information om kriterierne for at opnå støtte fra investeringspuljen, og om kravene til en ansøgning.

Forsyningspligtigheder

TDC skal tilbyde forskellige grupper af handicappede en teksttefontjeneste og en nummeroplysningstjeneste til reduceret pris, jf. Bekendtgørelse nr. 665 af 10. juli 2003 om forsyningspligtigheder.

Teksttefontjenesten

TDC har i en årrække leveret skrivetelefoner til døve, døvblevne, døvblinde og grupper af tale- og hørehæmmede, som via TDC's formidlingscentral kan kommunikere via telefonnettet. Skrivetelefonerne er nu udskiftet med pc-baserede teksttelefoner. På den måde kan døve og andre handicappede kommunikere med alle typer teksttelefoner, pc'ere og almindelige telefoner i Danmark. Kommunikation mellem teksttelefoner og almindelige telefoner sker via formidlingscentralen, der har åbent hele døgnet.

Handicappedes nummerservice

Handicappedes nummeroplysningsservice retter sig mod de grupper af handicappede, der ikke kan bruge en telefonbog. Tjenesten er en del af den almindelige nummeroplysning, men den er billigere at ringe til for de berettigede grupper af handicappede. Forbrug baseret på de almindeligt gældende priser på op til 55 kr. pr. kvartal er gratis. Forbrug mellem 55 kr. og 1.255 kr. takseres med 20 % af almindelig pris. Forbrug ud over 1.255 kr. takseres til almindelig pris.

Kompenserende IT- og teleudstyr

Videnskabsministeriet ved IT- og Telestyrelsen gør en særlig indsats for at forbedre muligheden for telekommunikation for mennesker med fysiske og/eller psykiske begrænsninger.

En række af de ydelser og tjenester, der i dag udbydes på almindelige kommercielle vilkår, kan også være nyttige for mennesker med forskellige funktionsnedsættelser. Det ses imidlertid ofte, at producenter, udbydere eller de potentielle brugere ikke er tilstrækkeligt opmærksomme på disse muligheder.

IT- og Telestyrelsen har derfor i samarbejde med Hjælpemiddelinstitutet udvidet Hjælpemiddelinstitutets hjælpemiddeldatabase til at omfatte teleudstyr og -tjenester.

Målsætningen er at få tilstrækkeligt mange teleprodukter og -tjenester registreret og gjort søgbare med udgangspunkt i de handicappedes behov for kompenserende foranstaltninger.

Målet med IT- og Telestyrelsens aktuelle indsats er at sikre, at mennesker med fysiske eller psykiske begrænsninger i forhold til telekommunikation bliver bevidste om, at der findes en række muligheder for udbytte af telekommunikation, så disse muligheder bliver udnyttet bedre end i dag.

Bedst på nettet

Bedst på Nettet har i perioden 2001 til 2003 foretaget kvalitetsvurderinger af de offentlige hjemmesider.

Det foregår ved en screening af kvaliteten, brugernes vurdering af kvaliteten og en årlig prisuddeling, hvor de bedste hjemmesider belønnes med prisen Bedst på Nettet.

Screening af kvaliteten af de offentlige hjemmesider finder sted på baggrund af et samlet vurderingsgrundlag. Det foregår konkret ved, at de enkelte hjemmesider bliver gennemgået og får tildelt point i forhold til i hvilken grad de opfylder kvalitetskravene i vurderingsgrundlaget. Efterfølgende bliver resultaterne offentliggjort på projektets hjemmeside.

I anledning af det Europæiske Handicapår 2003 sætter Bedst på Nettet i 2003 yderligere fokus på de offentlige hjemmesiders tilgængelighed. Det betyder, at hjemmesiden skal være tilgængelig for ALLE for at få 5 netkroner. Omsat til praksis betyder det, at netstedet skal opnå mindst 23 ud af 25 mulige point i kategorien tilgængelighed for at bibeholde de 5 netkroner.

Gode råd om netsteder

Hjemmesiden www.netsteder.dk indeholder gode erfaringer om publicering på Nettet. De kan bruges af alle, som arbejder med det offentlige kommunikation.

Netsteder.dk indeholder gode råd om, hvorfor det er hensigtsmæssigt at bruge standarder, tilgængelighed for alle og om netpublikationer.

Læs mere på www.netsteder.dk.

eEurope

Det Europæiske Råd i Sevilla tilkendegav i juni 2002 bred politisk opbakning til en ny handlingsplan for udvikling af informationsområdet: eEurope 2005. Retningslinjerne for udmøntningen af handlingsplanen blev endeligt vedtaget under det danske EU-formandskab i december 2002.

En hovedmålsætning for eEurope 2005 handlingsplanen er at sikre et ægte altomfattede informationsområde, der omfatter inddragelse af alle sociale grupper – ikke mindst handicappede mennesker.

eEurope 2005 indeholder specifikke initiativer, som retter sig mod at implementere og konsolidere aktiviteter om bl.a. tilgængelighed igangsat under den tidligere handlingsplan eEurope 2002.

Kommissionen har således i marts 2003 etableret en særlig arbejdsgruppe om tilgængelighed på internettet – INCOM (Inclusive Communication Committee). Endvidere forventer Kommissionen, at der med udgangen af 2003 kan foreligge handlingsplaner for e-tilgængelige moderne online offentlige tjenester: eGovernment, eSundhed og eLæring. Ligeledes påregnes der lanceret projekter om tilgængelighed under 6. rammeprogram for forskning i december 2003.

Bygningsområdet

De statslige bygninger inden for Videnskabsministeriets område administreres af Statens Forsknings- og Uddannelsesbygninger (S-FoU). Bygningerne ("SEA-ejendommene") udlejes til universiteterne på almindelige lejevilkår. S-FoU administrerer tillige en række bygninger inden for andre ministeriers område, primært Kulturministeriet.

S-FoU har i de seneste års afholdte arkitektkonkurrencer forsøgt at få mere focus på tilgængeligheden i de nye uddannelsesbyggerier ved at fremhæve ønsket om tilgængelighed i konkurrenceprogrammer og ved at inddrage tilgængelighedseksperter i konkurrencebedømmelsen. Sammen med Dansk Center for Tilgængelighed (DCFT) er det vurderet, at det er svært at trække tilgængelighedsaspekter helt frem i konkurrenceforløbet. Det er således snarere i de efterfølgende faser af byggesagerne, at der vil være størst udbytte af indsatsen til gavn for tilgængeligheden i S-FoU's nye bygninger.

I forbindelse med S-FoU's kvalitetssikringsarbejde er der indledt et samarbejde med DCFT om dels at udarbejde procedurer for behandling af tilgængelighedsforhold i byggesager, dels at udarbejde et værktøj for projektdokumentation.

Det er forsat Bygningsreglement 95 med tillæg, der giver niveauet for tilgængelighed i ny-, til- og ombygninger, ligesom Boligministeriets Cirkulære fra 1972 om bygge- og anlægsarbejders indretning med hensyntagen til bevægelseshæmmede i øvrigt fortsat er gældende for statslige byggeopgaver.

De nye værktøjer udarbejdes dog på en sådan måde, at det muliggør tilvalg til et tilgængelighedsniveau, der svarer til den nye danske standard DS 3028 ud fra de kommende lejeres eventuelle ønske.

De statsinstitutioner, der lejer deres bygninger hos S-FoU, har mulighed for at få forbedret tilgængelighedsforholdene indendørs i den eksisterende bygningsmasse opført efter tidligere tiders standard for tilgængelighed. Disse standardforbedringer finansieres ved forhøjelse af huslejen.

For så vidt angår terrænforhold på SEA-ejendomme påhviler ansvaret for tilgængelighedsforhold S-FoU som bygningsejer - bortset fra rene driftforhold - og muligheden for at integrere registrering og prissætning af tilgængelighedsforbedringer inden for GIS (geografisk informationssystem) afprøves i øjeblikket i et pilotprojekt på RUC.

Det vil efterfølgende blive overvejet at integrere disse værktøjer i de årlige vedligeholdelsessyn, således at tilgængelighedsforholdene indgår direkte i vedligeholdelsesplanerne.

Et lignende værktøj til prissætning af tilgængelighedstiltag inde i bygningerne - der er lejers forpligtelse - er ligeledes under udvikling af DCFT for S-FoU, således at det bliver muligt at skønne de samlede økonomiske behov i bygningsmasse. Dette vil blive gjort ved at "scanne" og prissætte de oplysninger der findes om universiteterne i tilgængelighedsdatabasen WWW.TGU.DK

I forbindelse med RUC pilotprojektet påtænkes der gennemført en mærkning af tilgængelighedsforholdene dels i forbindelse med de grafiske visninger af campusområdet, fx på en hjemmeside, dels i den fysiske virkelighed svarende til de tiltag, der sker inden for dansk turisme.

Dette undersøges også udført i forbindelse med udformning af en ny kunstnerisk udformet indgangsportal til RUC, hvori der integreres informationsmateriale om tilgængelighedsforhold på campusområdet.

Skatteministeriet

Direkte beskatning

Følgende bestemmelser i Ligningsloven indebærer skattelempelser i den direkte beskatning for personer med handicap. Det betyder, at nedenstående ydelser ikke medregnes i modtagerens skattepligtige indkomst:

- a) Ligningslovens § 7 nr. 6. (forsørgelsesbeløb til militære invalider i de sønderjyske landsdele fra 1.verdenskrig),
- b) Ligningslovens § 7 nr. 7. (erstatningsydelser til besættelsestidens ofre),
- c) Ligningslovens § 7 nr. 8. (invaliditetsbeløb, invaliditetsydelse m.v.)
- d) Ligningslovens § 7 nr. 9. (ydelser efter lov om social service og lov om aktiv socialpolitik m.v.)
- e) Ligningslovens § 7 nr. 17 (erstatninger fra aktieselskabet Astra til neurosesynskadede børn),
- f) Ligningslovens § 7 F, stk.1, nr. 1. (boligstøtte ydet efter lov om individuel boligstøtte samt efter § 19 i lov om boliger for ældre og personer med handicap).

Herudover har personer, der som følge af invaliditet eller kronisk sygdom har særlige udgifter til befordring mellem hjem og arbejde, ret til særligt befordringsfradrag i henhold til ligningslovens § 9 D.

Indirekte beskatning

Følgende afgiftsregler betyder skattelempelser for personer med handicap:

I Momslovens § 49, stk. 2, nr. 2, fastsættes, at der ikke skal ske registrering og betales afgift af blindes salg af varer og ydelser, når salget ikke overstiger 170.000 kr. Almindeligvis indtræder pligten, når salget overstiger 50.000 kr.

Efter Registreringslovens § 2,stk. 1, nr. 6, svares der ikke afgift af køretøjer, som er fritaget for vægtafgift efter vægtafgiftslovens § 16 eller § 7 i brændstofforbrugsafgiftsloven (den grønne ejeravgift). Se nærmere omtale bestemmelserne i det følgende.

I Vægtafgiftslovens § 16 fritages personer for at betale vægtafgift m.v., når de har en varig nedsat funktionsevne og efter lov om social service kan opnå støtte til erhvervelse af en bil. Socialministeren er bemyndiget til at fastsætte nærmere regler vedrørende afgørelser om disse afgiftsfritagelser.

Efter §7 i Lov om brændstofforbrugsafgift fritages personer med varigt nedsat funktionsevne, som efter lov om social service kan opnå støtte til erhvervelse af en bil for at betale afgift, hvis bilen er benzindreven. Er bilen dieseldreven fritages alene for forbrugsafgiften, mens der fortsat skal betales udligningsafgift. Socialministeren er bemyndiget til at fastsætte nærmere regler vedrørende afgørelser om disse afgiftsfritagelser – og nedsættelser.

Trafikministeriets

Dialog og samarbejde i det europæiske handicapår

Som følge af at EU har erklæret 2003 for Europæisk Handicapår, har der også indenfor transportområdet været øget fokus på handicapområdet og tiltag, der kan medvirke til at forbedre tilgængeligheden for handicappede.

Handicappedes adgang til befordring er vigtig for, at handicappede kan deltage i samfundet på lige fod med andre. Der skal derfor fortsat ske forbedringer af tilgængeligheden for handicappede og andre med nedsat mobilitet f.eks. passagerer med barnevogne. For rejsende med fuld førlighed er der også brug for god tilgængelighed, men dette indgår normalt som en helt naturlig del af planlægningen og den daglige drift af trafik anlæg. Trafikministeren havde på et møde i Det Centrale Handicapråd i december 2002 lejlighed til at orientere rådet om regeringens synspunkter vedrørende "trafik og tilgængelighed". Ministeren understregede på mødet, at tilgængelighed for handicappede skal indgå som en naturlig del, når nye trafik anlæg planlægges eller gamle renoveres.

Konference om "handicappede og transport"

Center for Ligebehandling af Handicappede og Transportøkonomisk Forening har afholdt en heldagskonference om "Handicappede og transport" den 13. november 2003 i Odense. Trafikministeren indledte konferencen med et indlæg om temaet handicap og transport. Konferencen satte fokus på handicappedes befordringsmuligheder for at sikre en tættere dialog mellem handicapområdet og de, der er direkte ansvarlig for transporten.

Etablering af en handicapportal

I forbindelse med det europæiske handicapår blev regeringens handlingsplan for handicapområdet offentliggjort i februar 2003. Et af initiativerne i handlingsplanen er etablering af en portal rettet mod handicappede og pårørende med relevante informationer om uddannelse, beskæftigelse, støtteforanstaltninger, familieliv, bolig, sundhed, kultur og transport. Projektet er blevet forankret i Erhvervs- og Boligstyrelsen. Der er nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe med deltagelse af en række ministerier herunder Trafikministeriet.

Som led i arbejdet med etablering af en handicapportal vil Trafikministeriet, sammen med ministeriets styrelser og institutioner, iværksætte et "eftersyn" af de respektive hjemmesider med henblik på at samle og opdatere relevante handicaprelaterede informationer.

De individuelle kørselsordninger

En revision af de kollektive trafiklove er blevet udskudt på baggrund af, at Strukturkommissionen også skal udarbejde en sektoranalyse på trafikområdet. Det er amterne og HUR, der fastsætter serviceniveauet for den kollektive trafik, herunder også for de individuelle kørselsordninger. Trafikministeren kan alene henstille til, at de individuelle kørselsordninger indrettes, så de er i overensstemmelse med lovgrundlaget.

Metroen

Ørestadsselskabet har gennem hele planlægningen, projekteringen og implementeringen af metroen haft kontakt til handicaporganisationerne bl.a. Dansk Handicap Forbund. Langt hovedparten af alle krav og ønsker fra disse organisationer er blevet imødekommet. På etape 3 vil Ørestadsselskabet så vidt muligt imødekomme organisationernes ønsker i det omfang, at løsninger ikke er til stor ulempe for ikke-handicappede, ikke indebærer

urimelige udviklingsomkostninger i forhold til de produkter der findes på markedet eller indebærer betydelige meromkostninger i drift og vedligehold og risiko for ringe driftstabilitet.

Nye elevatorer på stationer

I regeringens investeringsplan fremhæves spørgsmålet om god tilgængelighed til stationer for handicappede. Dette kan f.eks. ske ved etablering af elevatorer på stationer. I planen nævnes eksplicit stationerne i Nykøbing Falster, Nivå og Middelfart som mulige projekter. Der er efterfølgende truffet beslutning om at igangsætte disse tre projekter med et budget på 25 mio. kr. På Middelfart Station etableres to elevatorer, på Nykøbing Falster tre elevatorer, og på Nivå Station to elevatorer samt en rampe i perrontunnelen mod vest. Projektet forventes færdiggjort i 2003.

Togdrift

DSB har løbende iværksat og gennemført tiltag, der skal fremme god tilgængelighed til DSBs tog og stationer. DSBs overordnede mål er at tilvejebringe god tilgængelighed for alle kundegrupper, herunder handicappede.

God tilgængelighed omfatter let og enkel adgang for ældre, handicappede, børnefamilier, cyklister og kunder med bagage til stationer, perroner og tog. Fra DSBs side lægges der vægt på at forbedre tilgængeligheden til stationerne og til/fra toget, samt gennem en dialog med Banestyrelsen, der jf. bodelingsprincipperne er tillagt ansvaret for de ydre adgangsveje og perronerne, at få etableret elevatorer til/fra perronerne samt minimeret den vertikale og horisontale afstand mellem perron og tog.

Nyt togmateriel

DSBs indsats for at skabe god tilgængelighed for alle på materielsiden er udtrykt gennem de krav som DSB, i en dialog med handicaporganisationerne, har stillet til producenterne i forbindelse med udvikling og indkøb af nyt togmateriel. Her skal DSB pege på de nye S-tog, Øresundstog, IC 4 og IC 2 samt de indgåede lejeaftaler vedrørende to-etagerstog og Desirotog. Generelt gælder det for disse materiel typer, at DSB inden for de givne tekniske og sikkerhedsmæssige muligheder har vægtet tilgængeligheden højt.

Ved indgåelsen af aftalerne om leje af materiel har DSB stillet krav til tilgængeligheden indenfor de rammer, der er tilstede, når DSB lejer et mindre antal tog i en højt standardiseret produktion til et større marked. Også det lejede materiel indebærer væsentlige forbedringer i forhold til det materiel, DSB tidligere har anvendt.

I de kommende år indsættes en række nye togtyper, for eksempel IC4 og IC 2, som har lavgulv ved mindst en indgang. For kørestolsbrugere vil tilgængeligheden til disse tog især blive forbedret på de stationer, der har en perronhøjde på 55 cm, hvilket gælder de større stationer. Togene bliver indsat på strækninger rundt om i landet i takt med leveringen. Ibrugtagningen af IC4 i InterCity og InterCity Lyn betyder, at DSB kan tilbyde bedre tilgængelighed, komfort, og information for kunder med fysisk funktionsnedsættelse – ældre, kørestolsbrugere, blinde, børnefamilier m.fl.

Kundearealerne i forbindelse med lavt gulv delen i IC4 er tilpasset fysisk og funktionelt til de ønsker, der er fremkommet i dialogen mellem handicaporganisationerne, Center for Tilgængelighed og DSB, hvilket bl.a. vil betyde forbedrede adgangsforhold til toget, en bedre handicapplads for kørestolsbrugere samt at flere kørestolsbrugere kan følges ved at benytte flexarealet, et større handicaptollet, kontrastfarver på håndlister og trykknapper og både visuel og auditiv information under rejsen. DSB har endvidere bestilt IC2 tog, der på samme måde er forsynet med en lavgulv del, handicapplads for kørestolsbrugere og i det hele taget indrettet efter samme retningslinjer som IC4

I 2006 vil alle S-togs strækninger være betjent med nye S-tog, hvilket vil forbedre den samlede tilgængelighed samt betyde et service- og kvalitetsløft for alle kunder, der benytter S-toget.

Der er iværksat et udviklingsarbejde med henblik på at udvikle en rampeløsning, der optimerer tilgængeligheden til/fra S-toget for kunder, der benytter kørestol. Udformningen af rampeløsningen sker i en dialog mellem Dansk Handicap Forbund og DSB. Implementeringen af de nye ramper forventes påbegyndt medio 2004.

Stationsmodernisering

DSB iværksatte i 2001 et stationsmoderniseringsprojekt, som specielt er rettet mod de små og mellemstore stationers kapacitet og kvalitet i forhold til lokale behov og muligheder. Stationerne skal have et ensartet niveau af service og leve op til kundernes forventning om tilgængelige, overskuelige, lyse, venlige og trygge standsningssteder. Projektet er under gennemførelse og sker strækningsvis.

Bedre tilgængelighed i forbindelse med moderniseringsprojektet omfatter etablering af ledelinier for blinde og svagtseende på de små og mellemstore stationer, etablering af niveaufri overgange fra vejarealet til stationsområdet samt oprettelse af handicap parkeringspladser, hvor de ikke forefindes.

Moderniseringen af S-togsstationer fortsætter de kommende år. Alle stationer vil være gået igennem i 2004. Hovedelementerne i dette arbejde vil omfatte mere lys, større overskuelighed og et nyt farvekoncept i lyse nuancer. Samtidig vil adgangsvejene og dermed tilgængeligheden til S-togsstationerne få et løft.

For S-togsstationerne gælder det, at samtlige stationer er forsynet med elevator eller har niveaufri adgang i form af ramper. På stationerne Lyngby, Rødovre, Herlev og Grøndal, hvor adgangsramperne ikke lever op til standarderne i forbindelse med nyanlæg, er der planlagt en forbedring af tilgængeligheden. – Lyngby 2003 og Rødovre, Herlev og Grøndal i 2004.

Endvidere pågår der en løbende forbedring af tilgængeligheden i moderniseringsprojekter på S-togsstationerne, for eksempel er Vesterport moderniseret i 2003.

Øvrige tiltag

DSB har i samarbejde med Arriva, Amtrådsforeningen og amtstrafikelskaberne opdateret brochuren "Handicapservice". Revisionen er gældende fra 5. januar 2003. Endvidere har DSB i foråret 2003 samlet bestilling af assistance hos DSBs handicapservice i Fredericia for at forbedre servicen yderligere over for de kunder der er visiteret til amtstrafikelskabernes handicapkørselsordning eller ledsagerordningen.

DSB har endvidere i foråret 2003 i forbindelse med det Europæiske Handicapår udgivet præsentationspjece: "Lige til for handicappede – Planer og løsninger i tog og på stationer" samt et tillæg til pjece: "Tekniske sider – Praktiske angivelser for handicappløsninger" til brug for DSBs interne og eksterne rådgivere med udgangspunkt i anvisningerne "Tilgængelighed for alle".

DSB og Banestyrelsen har iværksat et registreringsarbejde sammen med Center for Tilgængelighed med det formål at registrere hvilke stationer, der er tilgængelige for de forskellige kundegrupper med nedsat funktionsevne.

Vejområdet

Vejdirektoratet har i 2001 nedsat en arbejdsgruppe under vejregularbejdet, der som hovedsigte har at udbrede kendskabet til regler for tilgængelighed samt fremme af en systematisk indarbejdelse af hensyn til tilgængelighed, både i form af uddannelse og i form af konkret projektvurdering.

Arbejdsgruppen har deltagelse af De Samvirkende Invalideorganisationer, Ældre Sagen, amter, kommuner samt Vejdirektoratet.

Arbejdet i gruppen resulterer i dels en håndbog i tilgængelighed, der udgives som led i det generelle vejregelarbejde, som indeholder råd og vejledning samt en granskningsmetode ("revision") for projekter – såvel under projektering som under anlæg og i drift – dels en uddannelse, der gennemføres i regi af Vejsektorens Efteruddannelse. Tilgængelighed skal i denne forbindelse forstås bredt som bevægelseshæmmedes, synshæmmedes, ældres m.v. adgang til vejinfrastrukturen og tilknyttede anlæg så som terminaler, holdepladser m.v. Arbejdsgruppen har udarbejdet udkast til såvel tilgængelighedshåndbog som uddannelsesprogram.

Håndbogen i tilgængelighed, herunder granskningsmetoden, er pt. i høring blandt berørte interessenter. Høringsperioden forløber frem til september 2003.

Sideløbende med høringen afprøves granskningsmetoden i en række pilotprojekter. Ét pilotprojekt er gennemført i Frederiksberg Kommune mens to pt. pågår hhv. planlægges i Jægerspris hhv. Snekkersten.

Håndbogen forventes efter endt høring og eventuel tilretning på baggrund af indkomne høringssvar samt de erfaringer, som høstes gennem pilotprojekterne, at blive forelagt Vejregelrådet til endelig behandling i november 2003. Håndbogen forventes udsendt i endelig form i slutningen af 2003.

Den planlagte uddannelse af tilgængelighedsrevisorer i regi af Vejsektorens Efteruddannelse vil første gang blive afholdt 4.-6. november 2003. Herefter forventes uddannelsen, alt efter interesse, at blive tilbudt én gang årligt.

Nye bybusser

Som led i gennemførelsen af direktiv 2001/85/EF om særlige bestemmelser for køretøjer, der anvendes til personbefordring og har mere end 8 siddepladser ud over førerens, har Færdselsstyrelsen netop udstedt to nye bekendtgørelser: Dels bekendtgørelse af 11. august 2003 om ændring af detailforskrifter for køretøjer "hvid meddelelse", dels bekendtgørelse af nr. 700 af 8. august 2003 om særlige krav til busser.

Ændringerne skal primært sikre, at nye bybusser (mindst 20% ståpladser) er tilgængelige for bevægelseshæmmede, herunder kørestolsbrugere, samt at de hjælpemidler, der anvendes til handicappede, uanset køretøjstype har en høj sikkerhedsstandard. Eksempelvis stilles der tekniske krav til indstigningshjælpemidler i busser, der indføres målbare styrkemæssige krav til kørestolsbeslag og sikkerhedsseleforankringer ved kørestolspladser, og der indføres krav om, at bybusser skal have plads til mindst én kørestol. Der stilles tillige krav om, at bussen skal kunne knæle og være forsynet med enten rampe eller lift for at lette indstigningen for bevægelseshæmmede.

De nye regler træder i kraft den 13. februar 2004, og gælder for busser, der registreres første gang den 13. februar 2004 eller senere.

Luftfartens Handicapråd

Luftfartens Handicapråd har siden sin nedsættelse afholdt to møder. Første møde blev afholdt i efteråret 2002. På møderne er der givet en orientering om myndighedernes regler for flybefordring af handicappede, ligesom der er orienteret om reglerne for transport af farligt udstyr med særlig vægt på kørestolsbatterier og iltflasker til personligt brug under rejse.

Rådet har taget initiativ til at informere de danske luftfartsselskaber om reglerne for transport af handicappedes hjælpemidler i det håb, at en præcisering af reglerne vil kunne lette de handicappedes vej gennem indcheckningen og ud til flyet. Specielt er selskabernes opmærksomhed henledt på transport af batterier til kørestole, og Rådet har anbefalet selskaberne:

- at der etableres en procedure, hvorefter kørestole mærkes i forbindelse med indcheckningen, således at der ikke senere i forløbet opstår tvivl om behovet for at adskille dem. Rådet har i den forbindelse foreslået, at de mærkater, der er vist i IATA Dangerous Goods Regulations, anvendes; og
- at der gives kørestolens bruger lejlighed til at assistere i de tilfælde, hvor adskillelse og demontering af batteriet er nødvendigt, således at skader på kørestolen i videst muligt omfang undgås.

Rådets anbefalinger er meddelt selskaberne i brev fra Statens Luftfartsvæsen af 5. maj 2003. Endelig har Rådet noteret sig at der flere steder arbejdes med at finde en god løsning for indbæring af handicappede i flyet. Der var enighed i Rådet om det praktiske i at samarbejde om løsningen, og Falcks Redningskorps påtog sig den koordinerende rolle. Emnet forventes på dagsordenen for Rådets næste møde.

Socialministeriet

Regeringens Handlingsplan for Handicapområdet omfatter en række initiativer på Socialministeriets område. Det drejer sig om forbedring af handicappedes muligheder for at vælge en bolig, der imødekommer den enkeltes behov, udvidelse af ledsageordningen, forbedring af døve og hørehæmmedes muligheder for tolkning, styrkelse af genoptræningsindsatsen for hjerneskadede samt øget inddragelse af de frivillige organisationer og udvikling af rehabiliteringsbegrebet.

Frit valg af botilbud for personer med handicap og sindslidende

Reglerne på det sociale område for personer med psykisk og fysisk nedsat funktionsevne og for personer med særlige sociale problemer har traditionelt ikke været båret af muligheder for frit valg. Undtaget herfra har været tilfælde, hvor særlige familiemæssige eller religiøse forhold kunne begrunde et tilsvarende botilbud i en anden amtskommune.

Fra den 1. juli 2002 blev det muligt for personer mellem 18 og 67 år bosiddende i længerevarende botilbud efter servicelovens § 92 at få frit valg mellem botilbud indenfor og på tværs af amtskommunegrænserne, således at familiemæssige eller religiøse forhold ikke længere er en forudsætning for valg af anden tilsvarende bolig.

Større valgfrihed på boligområdet for borgere med handicap og sindslidelse skal se som en opfølgning af regeringsgrundlaget "Vækst, velfærd – fornyelse", der bl.a. påpeger, at de systemer, der regulerer forskellige sider af befolkningens dagligdag, også skal indrettes således, at de lever op til befolkningens ønsker og behov.

Forhøjet tilskud til høreapparater

Den 1. juli 2002 indførte regeringen en forhøjelse af tilskuddet til høreapparatbehandling hos godkendte, private høreapparatleverandører fra 3.000 kr. til 5.000 kr.

Tilskuddet gælder for personer over 18 år, der vælger at gøre brug af muligheden for at benytte anden leverandør end den af amtskommunen anviste. For at opnå tilskud er det en betingelse, at personen er henvist til høreapparatbehandling af en speciallæge i øre-, næse- og halssygdomme.

Hermed blev borgernes muligheder styrket for frit at vælge, om høreapparatbehandlingen skal foregå på en offentlig audiologisk klinik uden egenbetaling, eller om behandlingen skal foregå hos en godkendt, privat høreapparatleverandør og dermed opnå et tilskud.

Ved at styrke borgernes frie valg mellem offentlig og privat høreapparatbehandling, var det også hensigten at nedbringe de lange ventetider til høreapparatbehandling på de offentlige audiologiske klinikker.

Frit valg af hjemmehjælper og madordning

Handicappede, der har fået tildelt praktisk bistand, personlig pleje og madordning, fik i 2003 ret til selv at vælge, om hjælpen skal komme fra kommunen, fra en privat person eller fra et godkendt firma.

Med frit valg af hjemmehjælper får hjemmehjælpsmodtageren et redskab til at sikre ordentlig kvalitet i plejeopgaverne, og valgfriheden sikrer tillige, at hjælpen ydes med respekt for menneskers forskellighed.

For at sikre borgernes valgmuligheder forpligtes kommunerne til at indgå aftaler med alle offentlige og private leverandører, der ønsker at levere personlig og praktisk hjælp i kommunen, og som opfylder kommunens generelle krav til alle kommunale og private leverandører.

Det er fortsat kommunalbestyrelsen der – som myndighed – har ansvaret for hjemmehjælpsområdet og dermed også skal sørge, at hjælpen bliver leveret af personer, firmaer mv., der har de fornødne kvalifikationer. Alle leverandører – også de kommunale – skal leve op til de krav, kommunalbestyrelsen opstiller

Pasning af en nærtstående med handicappet

Fra den 1. oktober 2002 blev familiernes mulighed for at passe og pleje en nærtstående med handicap eller alvorlig sygdom forbedret.

Ordningen skal ses i sammenhæng med regeringen ønske om at forbedre mulighederne for familier til selv at tilrettelægge og varetage pasnings- og omsorgsopgaver for nærtstående med handicap eller alvorlig sygdom, samtidig med at tilknytningen til arbejdsmarkedet bevares. Der er derfor indført en orlovsret for nærtstående, der ønsker at passe en handicappet hjemme. Man kan få orlov i op til 6 måneder.

Kommunen har pligt til at ansætte en person med en så tæt tilknytning, at det er nærliggende, at pasningen og omsorgen varetages af den pågældende person i orlovsperioden (f.eks. ægtefælle, samlever, børn, forældre). Det er dog en forudsætning, at personen og den nærtstående er enige om pasningsforholdet, og kommunen vurderer, at der ikke er afgørende hensyn, der taler imod, at det er den pågældende person, der passer den nærtstående.

Der indgås en ansættelsesaftale mellem personen og kommunen, således at personen modtager en egentlig lønindtægt, dvs. at der optjenes ret til A-dagpenge, feriepenge mv., under ansættelsesforholdet. Samtidig sikres lønmodtageren ret til orlov fra sit sædvanlige arbejde, således at tilknytningen til arbejdsmarkedet ikke mistes.

Ordningen giver familierne mulighed for friere valg i forbindelse med behov for omsorg i familien og kan give fred og ro til at bearbejde følelsesmæssige belastninger, der kan være forbundet hermed.

Tolkebistand til døve og hørehæmmede

Formålet med tolkeordningen er at give døve, hørehæmmede og døvblinde mulighed for at tage del i sociale aktiviteter, offentlige begivenheder og tilbud, som ellers ikke ville være tilgængelige for døve og hørehæmmede.

Center for Døve har administreret ordningen som et forsøgsprojekt i årene 2000 – 2003 under ledelse af en styregruppe med repræsentanter for Danske Døves Landsforbund, Landsforeningen for Bedre Hørelse og Foreningen af Danske Døvblinde, og Formidlingscenter Øst har i denne periode løbende dokumenteret og evalueret ordningen.

Tolkeordningen har vist sig at være en stor succes for hørehandicappede, der gennem denne ordning har fået mulighed for at deltage i aktiviteter og begivenheder, som de tidligere var afskåret fra eller kun kunne deltage med store kommunikationsproblemer.

Ved udmøntningen af satsreguleringspuljen for 2004 blev det besluttet at videreføre ordningen, således at døve og hørehæmmede også fremover vil have mulighed for at deltage i sociale aktiviteter, hvor de har behov for tolkning for at kunne kommunikere med andre ikke hørehandicappede.

Forbedret ledsageordning

Ledsageordningen giver den handicappede mulighed for at komme hjemmefra til deltagelse i fritidsaktiviteter mv. efter eget valg. Det kan f.eks. dreje sig om at gøre indkøb, deltage i kulturelle og sociale aktiviteter uden at skulle bede familie og venner om hjælp.

Som led i regeringens handlingsplan for handicapområdet fra februar 2003 fremsættes i efterårssamlingen 2003 lovforslag om en udvidelse af ledsageordningen.

Forslaget indebærer, at ledsagerens udgifter til befordring og andre aktiviteter bliver dækket med et beløb op til 650,00 kr. årligt, således at den økonomiske belastning for den handicappede, der har behov for at blive ledsaget af en hjælper, bliver reduceret. Endvidere udvides ordningen således, at unge mellem 16 og 18 år får ret til at få ledsagelse.

Forslaget vil forbedre modtagerens muligheder for at deltage i kulturelle aktiviteter, der ikke er gratis, idet den handicappede normalt skal betale både for sin egen og for ledsagerens udgifter til befordring og entré.

Boliger til mennesker med handicap

Med satspuljeaftalen for 2004 er der afsat i alt 546 mill. kr. til en bolighandlingsplan for mennesker med handicap. Det er målsætningen, at der frem til 2006 nyopføres eller renoveres mellem 700 og 1200 boliger til handicappede. Med henblik på at styrke incitamenterne til henholdsvis at renovere og øge byggeriet af boliger til mennesker med handicap, er der i planen ud over selve støtten til renovering og nybyggeri, jf. de elementer, der er nævnt under Økonomi- og erhvervsministeriet, et tilskud til øgede omsorgs- og plejeudgifter.

<

Udenrigsministeriet

Grundlaget for dansk udviklingspolitik på handicapområdet

Den grundlæggende strategi i dansk bilateral bistand til uddannelse med sigte på børn og unge med handicaps er forankret i princippet om *inklusion*. Dette princip er udsprunget af Verdenskonferencen om undervisning af børn med særlige behov, afholdt i Salamanca i Spanien i 1994. Konferencen resulterede i 'The Salamanca Statement and Framework for Action on Special Needs Education.' Det er væsentligt at hæfte sig ved, at man hermed udvidede den traditionelle, forholdsvis snævre definition af specialundervisning til at omfatte alle børn med indlæringsvanskeligheder, herunder børn med handicaps. I bredeste forstand drejer strategien sig om inklusion i samfundet, hvor adgang til uddannelse er en fundamental forudsætning.

Den overordnede ramme for dansk bistand til uddannelse er målsætningerne om uddannelse for alle, oprindeligt formuleret og vedtaget i 1990 på FNs Verdenskonference i Jomtien, Thailand, og gentaget og yderligere fastslået i 2000 på det såkaldte Verdensforum om Uddannelse for Alle i Dakar, Senegal. I Dakar blev der yderligere vedtaget en Handlingsplan for tiden frem til 2015. Også 2015-målsætningen om uddannelse for alle børn skal nævnes i denne sammenhæng. Adgang til grundlæggende uddannelse for børn og unge er endvidere en konventionsbestemt rettighed, nedfældet i FNs Konvention om Barnets Rettigheder (1989), som også fastslår retten til uddannelse for børn og unge med handicaps.

Princippet om inklusion og undervisning af børn med særlige behov på grundlag af disse globalt vedtagne rammer er integreret i Udenrigsministeriets politik for udviklingsbistand til uddannelse med særlig henblik på bredt defineret sektorprogramstøtte. Det hører med til strategien om inklusion, at der skal tages individuelle hensyn til de enkelte børns og unges særlige forudsætninger og behov, hvilket i sig selv er en udfordring i mange skoler i udviklingslande med høje klassekvotienter, utilstrækkeligt uddannede lærere og meget begrænset forsyning af undervisningsmaterialer. Forhold af denne karakter tages med i overvejelserne ved formuleringen af den danske bistand til uddannelse.

Der har gennem årene været løbende kontakt til de danske handicaporganisationer og deres søsterorganisationer i flere udviklingslande med henblik på rådgivning og samarbejde omkring uddannelse af børn og unge med handicaps. Dette samarbejde har haft stor betydning og forventes fortsat.

Praktisk erfaring er indtil nu især indhøstet i Uganda, Nepal og Zambia. Men som nævnt er det hensigten, at alle sektorprogrammer for uddannelse skal medtage hensynet til børn og unge med handicaps, formuleret som et fuldt integreret og naturligt aspekt af bistanden på dette område. Det gælder ikke kun formel skoleuddannelse, men også faglige og erhvervsrettede uddannelser. Konkret integration af disse aspekter er under fortsat udvikling og vil blive fastholdt i de kommende års markante styrkelse af Dansk bilateral bistand til uddannelse.

Den multilaterale udviklingsindsats

Udviklingen på det internationale handicapområde har gradvis undergået et meget betydningsfuldt skifte fra tildeling af snævert medicinsk/socialt betingede rettigheder til mere generelle rettigheder, der baserer sig på de eksisterende internationale menneskerettighedskonventioner, og således i højere grad anskuer de forskellige handicapaspekter ud fra et synspunkt om velerhvervede rettigheder på linie med de menneskerettigheder, der kommer alle samfundsborgere til gode.

Denne udvikling begyndte i 1982 med vedtagelsen af FN's Verdenshandlingsprogram, og linien fortsattes i de i 1993 vedtagne Standardregler om lige muligheder for mennesker med handicap. De første forslag til en konvention om handicappedes rettigheder blev fremlagt i FN i 1987 (af Italien) og i 1989 (af Sverige), men vandt ikke tilslutning blandt de øvrige medlemsstater.

Et nyt forsøg blev indledt i 2000, hvor der på NGO-Verdenstopmødet i Beijing om handicapspørgsmål blev vedtaget en erklæring om, at den største målsætning for de globale handicap-organisationer var udarbejdelse af en international konvention om handicappede personers rettigheder. Denne erklæring blev fulgt op af en vedtagelse på FN's Verdenskonference mod racisme, racediskrimination, fremmedhad og lignende former for intolerance, afholdt i Durban i 2001, hvorved FN's Generalforsamling blev opfordret til at overveje udarbejdelsen af "en omfattende international konvention til beskyttelse og fremme af handicappedes rettigheder og deres menneskelige værdighed, herunder særlig gennem regler, der retter sig imod diskriminerende praksis og behandling, som handicappede udsættes for".

Således foranlediget vedtog FN's 56. Generalforsamling i efteråret 2001 et af Mexico fremlagt resolutionsforslag (A/RES/56/168), som besluttede at nedsætte en ad hoc komité til at sondere mulighederne for udarbejdelse af en konvention om handicappedes rettigheder. Ad hoc komitéens første møde blev afholdt i New York i perioden 29. juli til 10. august 2002. Den danske delegation blev ledet af Udenrigsministeriet og bestod endvidere af repræsentanter fra Socialministeriet og De Samvirkende Invalideorganisationer (DSI).

Forhandlingerne koncentrerede sig om procedurespørgsmål og drøftelser om behovet for et internationalt, bindende instrument, dets udformning og overordnede indhold samt et sådant instruments forhold til FN's gældende menneskerettighedskonventioner og til FN's Standardregler om lige muligheder for personer med handicap. Efter oplæg fra det danske EU- formandskab blev der etableret en fælles EU-linie under forhandlingerne, og EU fremlagde et positionspapir, med vægt på principperne om ikke-diskrimination, lige muligheder for handicappede, autonomi og deltagelse i samfundsprocesserne på lige fod med ikke-handicappede personer. EU spillede i det hele en toneangivende rolle på ad hoc komiteens første møde.

Under FN's 57. generalforsamling i efteråret 2002 vedtoges et af EU og Mexico udarbejdet resolutionsforslag (A/RES/57/229), som anbefaler en videreførelse af ad hoc komiteens arbejde.

Ad hoc komiteens andet møde fandt sted i New York den 16. til 27. juni 2003. Den danske delegation var under ledelse af Udenrigsministeriet og med deltagelse af en repræsentant fra henholdsvis Socialministeriet og De Samvirkende Invalideorganisationer (DSI).

I mødet deltog flere medlemslande og en hel del flere NGO'er, end tilfældet var ved ad hoc komiteens første mødesamling. Det viste sig ret hurtigt, at tanken om en konvention nu kunne samle bred tilslutning fra alle regionale grupper. Derimod viste det sig lige så klart, at der er en stor afstand mellem de forskellige opfattelser af, hvorledes en konvention skal udformes: Som overordnede principper, baseret på de allerede eksisterende 7 menneskerettighedskonventioner, eller som et bredt katalog af særligt specificerede rettigheder. Mange vestlige lande, herunder EU-landene, foretrak en konvention bygget op omkring den førstnævnte model, mens de fleste udviklingslande, anført af Mexico, gerne så en konvention med en mere omfattende dækningsflade. NGO'erne syntes at stå splittede mellem de to synspunkter.

Et af mødets væsentligste resultater var at nedsætte en arbejdsgruppe til forberedelse af et konsolideret oplæg til en tekst, der skulle indgå i komiteens kommende drøftelser om en konvention. Dette arbejde skulle basere sig på samtlige forslag og bidrag, der måtte være indkommet til ad hoc komiteen forud for arbejdsgruppens møde, formentlig i januar 2004. Arbejdsgruppen består af repræsentanter fra FN's medlemslande (27), NGO'er (12) og en repræsentant fra de nationale menneskerettighedsinstitutioner og vil blive nedlagt efter mødets afholdelse.

Det lykkedes derimod ikke for ad hoc komiteen at udarbejde et resolutionsforslag til FN's kommende Generalforsamling om en fortsættelse af komiteens arbejde, men spørgsmålet forventes taget op under forløbet af selve samlingen i efteråret 2003.

På såvel nationalt plan som i EU og i det nordiske/baltiske samarbejde pågår intensiverede drøftelser med henblik på at forme og koordinere nationale synspunkter som et led i arbejdet med en international konvention på handicapområdet.

Gennem frivillige og øremærkede bidrag til en række FN-organisationer har Danmark løbende støttet en lang række aktiviteter direkte målrettet mod mennesker med handicap. Som en stor donor til FN's Udviklingsorganisation, UNDP, støtter Danmark således i væsentlig grad organisationens udviklingsaktiviteter inden for indsatsområdet "bæredygtig menneskelig udvikling", der omfatter støtten til mennesker med handicap. På landeniveau støtter UNDP en række programmer vedrørende integration af mennesker med handicap i lokalsamfundene.

Danmark lægger stor vægt på det arbejde, som FN's børnefond, UNICEF, udfører for at forbedre vilkårene for børn med særligt behov for beskyttelse, herunder børn med handicap. Under forberedelsen af den særlige samling af FN's generalforsamling om børn i foråret 2002 arbejdede man fra dansk side med held for at få behovet for at forbedre forholdene for børn med handicap, herunder spørgsmålet om adgangen for børn med handicap til uddannelse og sundhed, klart reflekteret i teksten. UNICEF's indsatser for at forbedre sårbare børns vilkår indgår i den løbende dialog man fra dansk side har med organisationen.

På arbejdsområdet gælder, at ILO-konvention nr. 159 om erhvervmæssig revalidering og beskæftigelse af handicappede blev vedtaget i 1983 og tiltrådt af Danmark den 5. februar 1985. Danmark har med UNESCO aftalt, at det frivillige bidrag, der ydes til UNESCO's egen opfølgning på Education for All-handlingsplanen, kan anvendes til udvikling af "Special Needs Education" og "Inclusive Education"-områderne i nationale EFA-handlingsplaner.

Verdensbankens indsats på handicapområdet, der er funderet i de relevante FN-deklARATIONER, har de senere år fået øget prioritet. Verdensbanken har således forsøgt at udvikle og udvide sine tiltag på handicapområdet i form af udgivelse af forskningsrapporter og relevante politikker, flere projekter og øget samarbejde med andre internationale institutioner. I 2002 oprettede Verdensbanken en særlig rådgiver i handicapsspørgsmål. Rådgiveren har fået udarbejdet en uafhængig vurdering af Verdensbankens handicapindsatser, der vil blive fulgt op med løbende periodiske vurderinger. På projektniveau har Banken særligt fokuseret på deltagelsesaspektet og øgede muligheder for handicappede personer i samfundet.

I Den asiatiske Udviklingsbank blev hensynet til handicapsspørgsmål i 1999 inkluderet i Bankens strategi for fattigdomsbekæmpelse, som er det overordnede formål med Bankens virke. Det har konkret givet sig udtryk i tilrettelæggelsen af Bankens projekter, især inden

for uddannelsessektoren. F.eks. identificeres skolebørn med handicap med henblik på særlige undervisningsbehov, og inden for teknisk træning tages der hensyn til handicappedes muligheder for indkomstskabende virksomhed. Konkrete eksempler i 2002 var bl.a. to projekter, der havde til mål at øge jobmulighederne for handicappede i Mongoliet og Sri Lanka.

Den interamerikanske Udviklingsbank har som målsætning at øge hensynet til handicappede i sin långivning. Et konkret eksempel på dette er Bankens sociale udviklingsstrategi fra 2003, hvor forholdene for handicappede nævnes som en prioritet. Danmark støtter sammen med de øvrige nordiske lande til stadighed Bankens bestræbelser på at styrke sin indsats på området.

I regi af *Nordisk Ministerråd* er der inden for rammerne af Nordisk Samarbejdsorgan for Handicapsspørgsmål (NSH) etableret et nordisk samarbejde om handicapsspørgsmål, som særligt er rettet mod social- og sundhedsministeriernes ansvarsområder. NSH driver Nordisk Udviklingscenter for Handicaphjælpe midler (NUH) og administrerer støtteordningen for bidrag til handicaporganisationernes nordiske samarbejde. NSH er desuden sekretariat for Nordisk Handicappolitisk Råd (se nedenfor), der disponerer over ca. 40 % af NSH's administrative ressourcer.

NSH's arbejdsområder er 1) Handicappolitiske strategier, 2) Hjælpe midler og ny teknik, 3) Samfundets udformning og 4) Brugerindflydelse. Herudover lægges der vægt på, at det nordiske samarbejde skal understøtte landenes realisering af nationale handicappolitiske mål, samt bidrage til at skabe en fælles platform for de nordiske landes deltagelse i det europæiske samarbejde på handicapområdet. NSH's budget i 2003 er på 7.264.000 kr.

Blandt NSH's resultater i 2002 skal særligt nævnes rapporten "Design for alle", en strategi for tættere samarbejde i Norden. NSH afsluttede desuden et stort udredningsarbejde om grænsehindre for funktionshindredes bevægelse inden for Norden med rapporten "Fri bevægelighed for alle". Dette forslag fra NSH resulterede i et særskilt ministerrådsforslag til Nordisk Råd. Desuden har NSH udgivet et stort antal publikationer og gennemført anden formidlingsvirksomhed.

Nordisk Handicappolitisk Råd, som blev etableret i 1997, er et tværsektorielt rådgivende og policyskabende organ for Nordisk Ministerråd og dets forskellige samarbejdsorganer og institutioner. Rådet skal fremme nordisk samarbejde om handicapsspørgsmål på alle relevante samfundsområder og bidrage til implementering af fælles handicappolitiske mål vedrørende ligestilling og fuld deltagelse i samfundet for personer med handicap. Det Nordiske Handicappolitiske Råds budget i 2003 er på 1.226.000 kr.

Hovedaktiviteterne for rådets arbejde i 2002 er sket efter filosofien om "Design for alle", der handler om, at alle mennesker skal have samme muligheder for at tage del i det moderne samfund. Inden for kulturområdet er bl.a. blevet satset på opfølgning af projektet "Museer for alle"; inden for transportområdet er blevet afholdt en nordisk konkurrence om tilgængeligheds løsninger i den kollektive trafik, og inden for turismeområdet var et synligt resultat rapporten "Turisme for alle", som også blev et tema

Samarbejdet med de danske handicaporganisationer

Samarbejdet mellem Udenrigsministeriet og de danske handicaporganisationer omfatter som nævnt en række projektaktiviteter, som organisationerne udfører i Afrika, Asien og

Latinamerika indenfor rammerne af dansk udviklingsbistand. Dette samarbejde går tilbage til starten af 1990'erne og har til dato omfattet en lang række projekter fra levering af hjælpemidler til handicappede i udviklingslande til støtte til handicaporganisationers projekter inden for organisationsudvikling, rettighedsbaseret arbejde og anden fortalervirksomhed. Handicappede i mere end 20 lande har modtaget støtte fra handicaporganisationerne som en del af den danske støtte til landenes civilsamfund. Udover egentlig støtte til projekter, som i øvrigt indbefatter udsendt dansk personale til projektgennemførelse, har Udenrigsministeriet finansieret det såkaldte "miniprogram" der siden 1994 er blevet støttet med ca. 45 mio. DKK. Miniprogrammet er administrativt placeret hos De Samvirkende Invalideorganisationer (DSI). Der blev i 2002 anvendt 3,7 mio. DKK over programmet samt 0,9 mio. DKK til DSI's frivilligprogram. Budgettet for 2003 er 5,6 mio. DKK samt 3,6 mio. DKK til frivilligprogrammet. Programmet anvendes af DSI og dets medlemsorganisationer til mindre, kortvarige aktiviteter i syv af ti lande, som DSI har udarbejdet handicapstrategier for. Uganda, Ghana og Nepal har været største modtagere af bistand under miniprogrammet.

Foruden større projekter finansieret af Udenrigsministeriet samt de mindre projekter under miniprogrammet gennemfører flere handicaporganisationer aktiviteter i udviklingslandene uden for rammerne af samarbejdet med Udenrigsministeriet.

Undervisningsministeriet

Arbejdsgruppen om specialundervisning

På baggrund af kommuneaftalerne i 2003 nedsattes i begyndelsen af 2003 en arbejdsgruppe, som udarbejdede en beskrivelse af området og fremkom med forskellige anbefalinger.

Arbejdsgruppens rapport

Arbejdsgruppen om specialundervisning¹ afleverede i maj 2003 sin rapport. I rapporten beskrev arbejdsgruppen - på baggrund af eksisterende analyser - årsager til væksten i udgifter til specialundervisningen. Desuden kom arbejdsgruppen med forslag til øget rummelighed i skolerne samt til modeller for bedre udgiftsstyring af specialundervisningsområdet.

En af rapportens hovedkonklusioner er, at kommuner og amtskommuner gennem politisk besluttede mål samt struktur og variationen af tilbud har stor indflydelse på, hvor mange børn der henvises til vidtgående specialundervisning. Rapporten beskriver modeller for rummelighed i undervisningen samt for rammestyring af specialundervisningsområdet. Modellerne lægger ikke op til lovændring på området. Men det konkluderes, at øget rummelighed i den almindelige undervisning – bl.a. ved øget brug af undervisningsdifferentiering – er en vej til at nedbringe antallet af udskilte børn og dermed behovet for specialundervisning.

Rapporten anbefaler bl.a., at der iværksættes undersøgelse af effekterne af specialundervisningen.

Herudover anbefaler arbejdsgruppen bl.a., at der iværksættes en øget kontinuerlig dataindsamling på specialundervisningsområdet, nærmere bestemt en udvidelse af Undervisningsministeriets ordinære statistik vedr. kommunernes specialundervisning. Denne øgede dataindsamling er igangsat ved starten af skoleåret 2003/04.

Effektundersøgelse af specialundervisningen

Også i forbindelse med økonomiforhandlingerne for 2004 har regeringen og de kommunale parter udtrykt enighed om, at der er behov for en større viden om specialundervisningens effekt. På denne baggrund planlægger Undervisningsministeriet at igangsætte en undersøgelse af, hvad eleverne fagligt og socialt får ud af specialundervisningen.

En sådan undersøgelse kan overordnet bidrage til at forbedre det faglige og pædagogiske udgangspunkt for den fremtidige specialundervisning og øvrige indsats over for børn og unge med særlige forudsætninger og behov.

Lovrevision Det er indskrevet i lov nr. 485 om ændring af lov om folkeskolen fra 2000 (ændret opgavefordeling vedrørende den vidtgående specialundervisning), at den del af loven, der handler om ordningen af specialundervisningen, skal tages op til revision senest i folketingsåret 2004/05.

¹ Arbejdsgruppen blev nedsat i forbindelse med kommuneforhandlingerne for 2003 og bestod af repræsentanter fra Undervisningsministeriet, KL, Amtsrådsforeningen, Finansministeriet, Socialministeriet samt Københavns og Frederiksberg Kommuner.

Som forberedelse hertil har Undervisningsministeriet sammen med Evalueringsinstituttet (EVA) iværksat en evaluering med det formål at analysere følgerne af den ændrede opgavefordeling mellem amter og kommuner.

Kvalitet i specialundervisningen

KVIS-programmet (kvalitet i specialundervisningen) er en opfølgning på den ændrede opgavefordeling mellem amter og kommuner, som blev vedtaget af Folketinget jf. lov 485 af 31. maj 2000.

KVIS-programmet er skitseret i bemærkningerne til lovforslaget, og programmet retter fokus på en række udvalgte temaer. Programmet blev sat i gang efter indstilling fra det Centrale Udvalg. Undervisningsministeriet har gennem programmet udviklet en programstruktur med en kontakt- og samarbejdsform, der på længere sigt skal bidrage til udviklingen på området.

I alle regioner (som svarer til amterne) er der oprettet regionale politiske udvalg efter en samarbejdsmodel, hvor DSI, Skole og Samfund, Amtsrådet og Kommuneforeningen i pågældende amt har sæde. Udvalgenes opgave er at følge og støtte udviklingen inden for området samt understøtte de ønskede politiske mål, som ligger i lovændringen. Udvalgene konstituerede sig forskelligt fra region til region, således findes formandsposten og sekretariatsopgaven nogle steder hos amtet og andre steder hos Kommuneforeningen.

KVIS-portal:

For at støtte udviklingen har KVIS-programmet udarbejdet en it-portal. Platformen anvendes som et konstruktivt værktøj i det daglige arbejde mellem det centrale og det regionale niveau. It-portalens findes på www.kvis.org. Hjemmesiden indeholder informationer, diskussioner, viden, e-Learning, overblik over regionernes udviklingsarbejder, statistik m.v. Hjemmesiden modtog i 2002 1.8 millioner opkald.

KVIS e - Learning:

E-Learning og e-konferencerne er oprettet for at understøtte kommunernes bestræbelser for at udvikle lærerkompetencer samt udvikle og inddrage nødvendig specialpædagogisk viden, så den kan anvendes til at understøtte skolernes undervisning. Der udbydes i dette år ni forskellige kursusmoduler.

KVIS-programmet er forlænget et år til udløb pr. 31. december 2004.

Klagenævn for Vidtgående Specialundervisning

Ved ændringen af folkeskoleloven i 2000, som betød en ændret opgavefordeling med et større ansvar til kommunerne, blev det med loven besluttet at oprette et klagenævn for vidtgående specialundervisning, hvortil alene forældrene har klageret.

Klagenævnet består af repræsentanter fra Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen og De Samvirkende Invalideorganisationer. Undervisningsministeriet udpeger formand og bidrager med sekretariat for nævnet.

Klagenævnet er nu i gang med den tredje periode. Mens det første år var et indkøringsår, blev der for andet år udarbejdet en rapport, som beskrev arbejdet, fokuserede på

gennemgående problemfelter og indledte bestræbelser på at fastlægge principper i nogle af afgørelserne. Dette arbejde følges op med en rapport for indeværende år.

Antallet af klager har igennem de tre år været stigende og skønnes for indeværende år at blive omkring 250 enkeltsager.

Undervisning på sociale anbringelsessteder

I 1998 vedtog Folketinget en ændring af folkeskoleloven (Lov nr. 412 af 26. juni 1998) om specialundervisning i dagbehandlingstilbud, opholdssteder og døgninstitutioner.

Ved lovændringen blev der etableret hjemmel til, at undervisningen af børn og unge, der af de kommunale sociale myndigheder bliver henvist til et dagbehandlingstilbud, eller som er anbragt uden for hjemmet på et opholdssted eller på en døgninstitution, kan tilrettelægges på disse institutioner. Undervisningen på amtskommunale døgninstitutioner blev også omfattet af lovændringen.

Ved lovændringen blev børn på disse institutioner også sikret en undervisning, der står mål med folkeskolens undervisning. Der blev i forbindelse med lovændringen lagt vægt på, at børnene, i så vidt et omfang det var muligt, skulle henvises til skolegang i den lokale folkeskole.

Lovændringen er blevet fulgt op med en analyse, som viser, at der var behov for en præcisering af lovgivningens krav til både undervisningens omfang og indhold. Disse krav er sikret bedre ved at styrke de eksisterende tilsynssystemer (kommuner og amtskommuner). Som en følge heraf er der udarbejdet en 'Manual for tilsyn med undervisning'. Manualen indeholder en række råd og vejledninger til kommuner og amter. Den skal virke som inspiration og være med til at tilsynsopgaven kvalificeres. Manualen er udsendt i 5000 eksemplarer, og i tilknytning hertil er udarbejdet et skemamateriale, som har plads på KL's hjemmeside. Skemamaterialet er en hjælp for den tilsynsførende.

Specialundervisning for voksne

Lov om specialundervisning af voksne har siden særforlovens udlægning i 1980 hørt til Undervisningsministeriets ressortområde.

I henhold til lov om specialundervisning for voksne, jf. lovbekendtgørelsen nr. 658 af 3. juli 2000, skal ethvert amtsråd sørge for, at personer med fysiske eller psykiske handicap, der er tilmeldt et folkeregister inden for amtskommunen, eller som længerevarende opholder sig i amtskommunen, efter undervisningspligtens ophør kan få undervisning og specialpædagogisk bistand, der tager sigte på at afhjælpe eller begrænse virkningerne af disse handicap (kompenserende specialundervisning). Sigtet er således også at forbedre deltagernes fysiske, psykiske og sociale handlemuligheder.

Evalueringsinstituttet har iværksat en evaluering af specialundervisning for voksne.

Instituttet er i gang med rapportskrivningen. Evalueringen vil vurdere udbuddet og kvaliteten af den kompenserende specialundervisning for psykisk og fysisk handicappede, som varetages af amterne. Frederiksborg, Vejle og Nordjyllands amter er udpeget til at deltage i evalueringen. Evalueringen vil belyse amternes udmøntning af lov om

specialundervisning for voksne. Det sker blandt andet ved at fokusere på de konkrete undervisningstilbud til følgende målgrupper:

- unge med generelle indlæringsvanskeligheder
- personer med sent erhvervede hjerneskader og
- personer med hørevanskeligheder.

Formålet med evalueringen er endvidere:

- at belyse forskelle og ligheder i amternes organisering af lovpligtige undervisningstilbud
- at vurdere stærke og svage sider ved de konkrete undervisningstilbud
- at identificere eksempler på god praksis og
- at formulere anbefalinger til institutioner og beslutningstagere.

Rapporten forventes offentliggjort i december 2003.

Tilgængelighed

Udviklingen af Undervisningsministeriets tilgængelighedsprojekt forventes afsluttet med udgangen af 2003, men allerede i forbindelse med den danske åbning af Det Europæiske Handicapår fik offentligheden adgang til projektets internetadresser og dermed mulighed for at bidrage med gode ideer til relevant information om emnet.

Projektet, der er udført i et tæt samarbejde mellem Undervisningsministeriet, De Samvirkende Invalideorganisationer, Amtsrådsforeningen, Kommunernes Landsforening og Center For Tilgængelighed, omfatter:

- database, der indtil videre indeholder oplysninger om ca. 3000 uddannelsessteders fysiske tilgængelighed. Databasen findes på internetadressen: www.tgu.dk
- eksempelsamling, en inspirationsbog om fysisk tilgængelighed
- internetportal om tilgængelighed i bred betydning til uddannelse. Portalen findes på internet-adressen: www.tilgaengelighed.nu

Portalen om tilgængelighed er udformet som en overskuelig indgang til informationer for mennesker med handicap om tilgængelighed i en bred forstand til uddannelse.

Specialpædagogisk støtte til frie kostskoler

Ifølge lov om friskoler og private grundskoler kan frie grundskoler få tilskud til specialundervisning, til støtteundervisning i dansk af tosprogede elever og til ekstraudgifter til undervisning af elever med svære handicap.

Tilskuddene tages af driftstilskudsbevillingen, som beregnes ud fra antallet af årselever på alle frie grundskoler. Tilskuddenes størrelse fremgår af de årlige finanslove.

I bekendtgørelse om tilskud m.v. til friskoler og private grundskoler er fastsat nærmere regler om administrationen af tilskuddene, herunder om skolernes ansøgning, frister tildeling og udbetaling.

Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte vurderer alle ansøgninger og udmelder tilskud.

Specialundervisning ved frie grundskoler

Reglerne for tilskud til specialundervisning, støtteundervisning i dansk af tosprogede elever og undervisning af svært handicappede elever er beskrevet i bekendtgørelse nr. 619 af 9. juli om friskoler og private grundskoler m.v., og tilskuddene tilvejebringes fra en pulje på finansloven.

Rammerne for skolernes specialundervisning blev lagt i begyndelsen af 1990'erne. Udgangspunktet var, at skolerne havde et samlet specialundervisningsbehov på ca. 9.000 timer om året. Finansieringen blev fordelt således, at skolerne i driftstilskuddet havde økonomi til 6.000 timer, mens den resterende pulje på 3.000 timer kunne fordeles til de skoler, som havde et særligt behov. Denne balance er fortsat gældende.

Desuden er der et særligt tilskud til støtteundervisning i dansk til tosprogede elever. Inden for den seneste 5-års periode er antallet af ansøgninger om tilskud til svært handicappede elever øget med 50%. Skolerne kan søge om tilskud til dækning af undervisningslektioner, timer til praktisk medhjælp, undervisningsrelaterede hjælpemidler og befordring til og fra skole.

Undervisningsministeriet vurderer alle ansøgninger og udmelder tilskud.

Specialpædagogisk støtte under erhvervsuddannelser m.v.

Siden 1978 har der eksisteret en ordning ved erhvervsskolernes uddannelser, hvorefter erhvervsskolerne kan søge om tilskud til individuel specialpædagogisk støtte for elever med handicap eller andre vanskeligheder, der kan sidestilles hermed.

Ordningen er senest beskrevet i Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 1030 af 15. december 1993, og tilskuddene til erhvervsskolerne tilvejebringes fra en pulje på finansloven, der ikke reguleres efter antallet af ansøgninger.

Stigningen i antallet af ansøgninger om tilskud til specialpædagogik til enkeltelever med handicap er især øget betydeligt i forbindelse med "Erhvervsskolereform 2000", der blev vedtaget i Folketinget i marts 1999 til ikrafttræden 1. juli 1999, og som blev implementeret på erhvervsskolerne 1. januar 2001.

Tilskud til specialpædagogisk støtte på erhvervsskolerne er i hvert enkelt tilfælde et skræddersyet, individuelt tilbud til navngivne elever med handicap, der er retmæssigt optaget på en erhvervsuddannelse.

Eleven skal deltage fuldt ud i den almindelige undervisning sammen med ikke handicappede elever og med gennemførelse af uddannelsens almindelige prøver og eksaminer (inkluderende undervisning).

Men undervisning og prøver m.v. tilrettelægges – uden indholdsmæssige dispensationer – under former og vilkår, der tager hensyn til handicapet. Oplysninger om handicapet eller den ydede specialpædagogiske støtte må ikke på nogen måde gives i forbindelse med elevens prøve- eller eksamensbeviser eller anføres i elevens uddannelsesbog.

Der er gennem de senere år sket en væsentlig indholdsmæssig kvalificering af ordningen, som medfører, at et stort antal unge og voksne elever med handicap har gennemført en kompetencegivende erhvervsuddannelse, der kan anvendes på arbejdsmarkedet.

Specialpædagogisk støtte ved de videregående uddannelser

Med vedtagelsen af lov om specialpædagogisk støtte ved videregående uddannelser i maj 2000 overtog Undervisningsministeriet sektoransvaret for tildeling af støtte til studerende med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse.

Støtten tildeles efter konkret vurdering og skal være nødvendig for, at den studerende uanset sin funktionsnedsættelse kan gennemføre en uddannelse på lige fod med andre. Loven er altså snævrere i sit sigte end tilgrænsende lovgivning, f.eks. lov om social service og lov om kompenserende specialundervisning.

Antallet af støttemodtagere er siden lovens vedtagelse vokset kraftigt og ligger i 2003 på ca. 1200 studerende. Stigningen i antallet af studerende i ordningen forventes at fortsætte i de næste år. Med de prognosemetoder, som står til rådighed, er det dog vanskeligt at sige noget endeligt om, på hvilket aktivitetsniveau ordningen på længere sigt vil placere sig.

Væksten i antallet af støttemodtagere ligger meget markant på ordblinde og studerende med bevægelsesvanskeligheder. Disse to grupper udgør i 2003 ca. 70% af personerne i ordningen.

Antallet af syns- og hørehæmmede studerende og andre mindre handicapgrupper er forholdsvist stabilt, og væksten i ordningen forventes på den baggrund fortsat at komme til at ligge på ordblinde og studerende med bevægelsesvanskeligheder.

Hertil kommer gruppen af studerende med psykiske funktionsnedsættelser, som endnu er beskeden, men som med et udvidet kendskab til ordningen og de muligheder, den åbner for, kan forventes at vokse betydeligt.

Administrationen af ordningen, som varetages af SU-styrelsen i samarbejde med uddannelsesstederne, har prioriteret hurtigst mulig tildeling af hjælpemidler og anden støtte. Til det formål er der bl.a. introduceret startpakker på en række støtteområder. Grundideen i startpakken er den, at en studerende med en funktionsnedsættelse fra studiestart tildeles en pakke med de basale hjælpemidler, som er nødvendige for at komme i gang. Efter et stykke tid, hvor den studerende kan gøre sig fortrolig med de tildelte hjælpemidler, er der mulighed for en individuel behovsafklaring og tilpasning af støtten.

Støtteformerne forandrer sig løbende i takt med den teknologiske udvikling, som finder sted på en lang række områder. Startpakkerne er således stærkt domineret af it-hjælpemidler, som støtter en digitaliseret adgang til studiematerialer gennem syntetisk tale, OCR-scanning og lignende.

Det langsigtede perspektiv på hjælpemiddelområdet er en stigende mulighed for at nyttiggøre stadigt mere standardudstyr som f.eks. scannere og andet it-udstyr til kompenserende formål.

Ordningen vil være under fortsat udvikling og forandring, og for at sikre, at processen kan ske i dialog med SPS-brugerne, etableres der i 2003 et brugerråd. Brugerrådet vil blive sammensat af støttemodtagere, repræsentanter for uddannelsesstederne, vejledningssystemet og SU-styrelsen.

Økonomi- og erhvervsministeriet

Økonomi- og erhvervsministeren er udnævnt til regeringens handicappolitiske koordinator. Økonomi- og erhvervsministeren nedsatte i april 2002 et tværministerielt embedsmandsudvalg på handicapområdet. Embedsmandsudvalget fik til opgave at udarbejde en handlingsplan for regeringens initiativer på handicapområdet.

Regeringens handicappolitiske handlingsplan blev offentliggjort den 5. februar 2003 på åbningskonferencen for Handicapåret 2003. Planen indeholder 25 initiativer, som regeringen har iværksat eller vil iværksætte på handicapområdet. Initiativerne skal i de kommende år medvirke til at forbedre handicappedes vilkår.

Økonomi- og Erhvervsministeriet administrerer 2 områder, som er af stor vigtighed i handicappolitikken. Det drejer sig om almenboliglovgivningen, som blandt andet regulerer handicap- og ældreboliger, og byggelovgivningen, som blandt andet regulerer tilgængelighed til byggeriet.

Boliger til handicappede

På boligområdet er der i 2002/2003 taget en lang række initiativer, som skal medvirke til at forbedre handicappedes boligsituation.

Nedsættelse af grundkapitalen

Regeringen har nedsat den kommunale og amtskommunale grundkapital fra 14 til 7 pct. af byggeriets anskaffelsessum for tilsagn til almene boliger, herunder almene ældreboliger, der meddeles i tidsrummet fra den 15. juni 2001 til den 31. december 2004.

Forhøjet tilskud til boliger til yngre fysisk handicappede

Som led i boligaftalen fra efteråret 2002 har regeringen forhøjet statstilskuddet til etablering af boliger til yngre fysisk handicappede i 2003 og 2004, således at dette dækker hele den kommunale eller amtskommunale grundkapital.

Aftale om den kommunale økonomi

I aftalerne med de kommunale parter om kommuners og amters økonomi for 2004 indgik en handlingsplan for handicappedes botilbud.

Det fremgår heraf, at det er målsætningen, at der i perioden frem til 2006 nyopføres eller renoveres mellem 700 og 1.200 boliger til handicappede, idet der som led i en bolighandlingsplan for handicappede iværksættes følgende initiativer:

1. Der afsættes en årlig ramme til lånedispositioner på 100 mio. kr. til renovering og etablering af handicapboliger, herunder servicearealer, efter serviceloven i amter og kommuner. Lånedispositionsrammen vil have virkning i 3,5 år fra og med den 1.

juli 2003 og vil omfatte boliger med fuld kommunal/amtskommunal finansiering. I 2003 udgør lånerammen 50 mio. kr. Der vil være op til 50 pct. låneadgang. Dispensationsrammen omfatter også deponeringsfritagelser ved kommuners og amters leje af handicapboliger opført og ejet af pensionskasser. Hensigten er først og fremmest at få forbedret især de mindre boliger og etableret nye boliger til personer, der venter på en handicapbolig.

2. Regeringen har aftalt med satspuljepartierne, at der afsættes en pulje til forbedringer og nybygninger af boliger, herunder servicearealer samt eventuelle merudgifter til pleje og omsorg. Desuden søges tilslutning til, at de resterende puljemidler i BOFY og BOSIM -puljerne i højere grad kan målrettes boliger.
3. Regeringen vil undersøge muligheden for at indføre en ny finansieringsmodel for boliger finansieret efter serviceloven. Der er enighed om at tilstræbe neutralitet for beboerne i forhold til gældende betalingsregler.
4. Regeringen vil undersøge mulighederne for offentlige-private samarbejder for så vidt angår handicapboliger.

Tilgængelighed til byggeri

For så vidt angår tilgængelighed til byggeri har regeringen taget en lang række initiativer, som skal medvirke til, at tilgængeligheden til de fysiske omgivelser forbedres.

Tilgængelighed til det eksisterende byggeri

Mange handicappede har ikke adgang til en stor del af det eksisterende byggeri, som er opført efter ældre byggelovgivning, da denne ikke varetog tilgængelighedshensyn. Regeringen ønsker at rette op på fortidens synder i det eksisterende byggeri, så der skabes tilgængelighed også til det eksisterende byggeri.

Økonomi- og erhvervsministeren fremsætter derfor i efteråret 2003 et forslag om ændring af byggeloven. Forslaget indebærer, at der kan fastsættes nærmere regler om, at byggelovgivningens tilgængelighedsbestemmelser finder anvendelse ved ombygning af og andre forandringer i bestående bebyggelse også i de tilfælde, hvor loven i dag ikke finder anvendelse.

Hensigten med lovforslaget er, at der indenfor en periode på 20-25 år kan skabes tilgængelighed til en stor del af den eksisterende bygningsmasse.

Standarden DS 3028

Dansk Standard har i samarbejde med handicaporganisationerne udarbejdet en standard, der beskriver, hvordan forskellige bygningskategorier kan gøres fysisk tilgængelige for alle uanset handicap. Standarden er en god inspirationskilde for projekterende til, hvordan der kan etableres fysisk tilgængelighed til forskellige typer af bygninger og anlæg.

Regeringen finder det dog ikke hensigtsmæssigt at gøre standarden retligt bindende. Inden for byggeri arbejdes der med overordnede mål- og funktionskrav frem for detailkrav, og det er regeringens vurdering, at man for at fremme fleksibilitet og innovation i byggeriet, ikke

skal låse sig fast på én bestemt udførelsesmetode. Regeringen mener, at der skal være plads til at opfylde tilgængelighedskravene på forskellige måder.

Støtte til tilgængelighed i almene boliger

Herudover har regeringen – ligeledes som led i boligaftalen fra sidste efterår – gjort det muligt for Landsbyggefonden inden for en beløbsramme på 300 mio. kr. i perioden 2003-2008 at yde støtte til eksisterende almene boliger, således at disse bliver mere tilgængelige og handicapegnede.

Dansk Center for tilgængelighed

Der blev ved satspuljeforhandlingerne i 2002 afsat 18. mio. kr. til reetablering af Dansk Center for Tilgængelighed som en selvejende institution. De 18 mio. kr. udbetales efter en aftrapningsmodel frem til udgangen af 2005. Der er nu udarbejdet vedtægter for centret, og bestyrelsen er udnævnt. Bestyrelse starter sit arbejde efter sommerferien 2003. For perioden 2004 til udgangen af 2005 indgår Erhvervs- og Boligstyrelsen resultatkontrakt med centret.

Tilgængelighedsmærkningsordning

Ordningen indebærer, at der udvikles et tilgængelighedsmærke, som kan tildeles ejerne af konkrete byggerier i forskellige brancher (hoteller, klinikker, biografer, restauranter m.v.). Tildeling af tilgængelighedsmærket vil ske på baggrund af en ”udvidet checkliste” for tilgængelighed, og kombineret med mærket skal der udarbejdes en liste med informationer om de enkelte bygninger.

Ordningen vil medvirke til, at handicappede og andre får en række nødvendige oplysninger om tilgængeligheden i offentligt tilgængelige bygninger. Desuden får de forskellige brancher/enkelte virksomheder et værktøj til at arbejde med tilgængelighed.

Mærkningsordning vil medføre en stor lettelse i dagligdagen for mange grupper af handicappede, idet man på forhånd har mulighed for at se, om bygningen er tilgængelig, ligesom det vil være muligt at skaffe oplysninger om stedets adgangsmuligheder, toiletforhold, specielle hjælpemidler osv. Der er netop udarbejdet en lignende mærkningsordning på turismeområdet.

Øget tilgængelighed til sundhedsklinikker og apoteker

Økonomi- og erhvervsministeren ønsker at gøre en ekstra indsats for at få forbedret tilgængeligheden til sundhedssektorens bygninger. I den forbindelse har økonomi- og erhvervsministeren rettet henvendelse til Apotekerforeningen og til indenrigs- og sundhedsministeren.

Økonomi- og erhvervsministeren ønsker at undersøge muligheden for at indgå en frivillig aftale med Apotekerforeningen med henblik på at forbedre tilgængeligheden til landets apoteker. Det er hensigten, at handicappede skal blive i stand til at købe ind på apoteker som alle andre og ikke længere skal købe så personlige ting som medicin ude på fortovet.

Økonomi- og erhvervsministeren ønsker endvidere i samarbejde med indenrigs- og sundhedsministeren at undersøge mulighederne for at forbedre tilgængeligheden til landets forskellige sundhedsklinikker, det gælder blandt andet læger, fysioterapeuter og tandlæger.